

COMUNICACIÓ

REVISTA DEL CENTRE D'ESTUDIS TEOLÒGICS DE MALLORCA

Lectio Divina

137
—
2020

Joan Andreu Alcina
Santiago M. Amer Pol
Carles Foz Moreno
Roser Sabiote Mercadal
Margalida Oliver Colom
Juan Carlos Thomàs Sedano
Àngela Ferrà Pomar
Francesc Ramis Darder

COMUNICACIÓ

Núm. 137
2020

Centre d'Estudis Teològics de Mallorca

COMUNICACIÓ

Revista del Centre d'Estudis Teològics de Mallorca

Director:

Francesc Ramis Darder

Consell de Redacció:

Jordi Gayà Estelrich
Gabriel Seguí Trobat
Joan Andreu Alcina
Ramon Lladó Rotger
Francesc Ramis Darder

Correcció lingüística:

Santiago M. Amer

Redacció i Administració:

Seminari, 4 · Telèfon 971 21 46 04
Fax 971 72 58 47
07001 Palma (Mallorca)
E-mail: cetemisucir@yahoo.es

Dipòsit Legal:

P.M. 197-1975

Fotocomposició i impressió:

Serveis Gràfics Eugeni
Temple, 16 - Tel. 971 24 49 79
07001 Palma (Mallorca)
E-mail: tgeugeni@gmail.com

SUMARI

1a PÀGINA	5
Joan Andreu Alcina LECTIO DIVINA: EL PRÒLEG DE SANT JOAN (Jn 1,1-18)	7
Santiago M. Amer Pol JESÚS DE NATZARET, LA PRESENÇA ENCARNADA DE DÉU ENTRE NOSALTRES	19
Carles Foz Moreno L'AIGUA QUE ÉS FONT D'ON BROLLA VIDA ETERNA	37
Roser Sabiote Mercadal LA SAMARITANA	45
Margalida Oliver UNA TROBADA TRANSFORMADORA	59
Juan Carlos Thomàs Sedano EL FILL PRÒDIG (Lc 15, 11-32)	71
Àngela Ferrà Pomar «VENID A MÍ TODOS LOS QUE ESTÁIS CANSADOS Y AGOBIADOS, QUE YO OS ALIVIARÉ» (Mt 11,28)	81
Francesc Ramis Darder PAU DE TARS: TESTIMONI DE LA SAVIESA DE DÉU	95
Ressenyes	113

1a PÀGINA

El present número de *Comunicació* revesteix un caràcter monogràfic en oferir una sèrie de models per facilitar la *lectio divina*, lectura creient de la Sagrada Escriptura feta meditació i pregària.

Comença el professor Joan Andreu amb un text fonamental, el pròleg de l'evangeli de sant Joan, l'admiració davant el misteri del Verb de Déu fet home.

Continuam amb la presentació d'aquesta Persona divina feta home vertader i pregària d'Ell i per Ell, Jesús de Natzaret, pel professor Santiago Amer.

Segueix un bloc de tres articles sobre el capítol quart de l'evangeli de sant Joan, des de la introducció al tema de l'aigua viva per Carles Foz i les consideracions a tot el conjunt de les professores Roser Sabiote i Margalida Oliver.

Juan Carlos Thomàs ens ofereix un comentari fet pregària sobre la paràbola del fill pròdig, o del pare misericordiós, de les paràboles de la misericòrdia de l'evangeli de sant Lluç.

La professora Àngela Ferrà fa el seu comentari pregària entorn del passatge de l'evangeli de sant Mateu en què Jesús es presenta a si mateix en el seu propi cor.

El professor Francesc Ramis ens presenta l'apòstol sant Pau i la seva figura decisiva en l'expansió de l'Evangeli, fent

pregària de la seva exposició de la vida evangèlica a la carta als Romans.

Completen el número diverses recensions sobre algunes publicacions recents d'interès tant de professors del nostre Centre (Joan Bestard, Teodor Suau, Joan Bauzà) com d'altres autors.

LECTIO DIVINA: EL PRÒLEG DE SANT JOAN

(Jn 1,1-18)

Joan Andreu Alcina

1. Ens posam amb un cor receptiu i assossegat davant Déu per fer possible que l'Esperit transformi el nostre interior

Començam, tots plegats, donant gràcies per totes aquelles coses bones que ens fan possible anar descobrint el sentit de la nostra vida.

Ho farem amb l'ajuda de Ramon Llull, que en el seu llibre *Amic e amat* ens mostra que l'amor és la vertadera dimensió de Déu i de la persona:

Demanaren a l'amic de qui era.

Respòs: - D'amor.

De què ets? D'amor.

Qui t'ha engendrat? Amor.

On vares néixer? En Amor.

Qui t'ha nodrit? Amor.

De què vius? D'amor.

Com et diuen? Amor.

D'on vens? D'amor.

On vas? A amor.

On estàs? En amor.

Tens altra cosa que amor?

Digué l'amic que en son amat tot era misericòrdia i justícia, i que per això

l'amor habita en l'esperança i l'esperança habita en l'amor.

2. Continuem amb la lectura del text que volem compartir en les nostres reflexions i pregàries

1 Al principi existia
el qui és la Paraula.
La Paraula estava amb Déu
i la Paraula era Déu.
2 Ell estava amb Déu al principi.
3 Per ell tot ha vingut a l'existència,
i res no hi ha vingut sense ell.
4 En ell hi havia la vida,
i la vida era la llum dels homes.
5 La llum resplendeix en la foscor,
i la foscor no ha pogut ofegar-la.
6 Déu envià un home que es deia Joan.
7 Vingué com a testimoni
a donar testimoni de la llum,
perquè per ell tothom cregués.
8 Ell no era la llum,
venia tan sols a donar-ne testimoni.
9 Existia el qui és la llum veritable,
el qui ve al món
i il·lumina tots els homes.
10 Era present en el món,
que per ell ha vingut a l'existència,
i el món no l'ha reconegut.
11 Ha vingut a casa seva,
i els seus no l'han acollit.
12 Però a tots els qui l'han rebut,
als qui creuen en el seu nom,
els ha concedit ser fills de Déu.
13 No han nascut
per descendència de sang,

ni d'un desig carnal,
ni d'un voler humà,
sinó de Déu mateix.

14 El qui és la Paraula s'ha fet home
i ha habitat entre nosaltres,
i hem contemplat la seva glòria,
glòria que ha rebut
com a Fill únic del Pare,
ple de gràcia i de veritat.

15 Joan dona testimoni d'ell
quan proclama:

«És aquell de qui jo deia:
El qui ve després de mi
em passa al davant,
perquè, abans que jo, ell ja existia.»

16 De la seva plenitud,
tots nosaltres n'hem rebut
gràcia rere gràcia.

17 La Llei fou donada per Moisès,
però la gràcia i la veritat
han vingut per Jesucrist.

18 A Déu, ningú no l'ha vist mai:
el seu Fill únic, que és Déu
i està en el si del Pare,
és qui l'ha revelat.

3. Començam la nostra reflexió¹

1. Introducció

Durant els anys següents a la mort de Jesús, el punt de referència de l'anunci cristià es va centrar en la proclamació de la resurrecció de Jesús. La confessió de Jesucrist com el *Senyor* o *Kyrios* que ha vençut la mort sintetitza el primer anunci de les recents formades comunitats. Juntament amb aquest primer anunci, amb el pas dels anys les comunitats cristianes senten la necessitat de sistematitzar la vida i la mort de Jesús en una narració més completa de la seva vida. Estam situats ja en les portes del naixement dels evangelis. La narració de Marc ens presenta un gènere literari nou: l'evangeli que ens narra «la bona nova de Jesús, el Messies, Fill de Déu» (Mc 1,1).

Seguint la tradició anterior, Marc ens conta que la mort i resurrecció de Jesús, presentades íntimament lligades, són aspectes fonamentals de la nostra fe. Aleshores, segons l'evangelista Marc, Jesús ja era el Messies quan actuava a favor dels malalts, dels famolencs i dels marginats; però aquest messianisme no fou reconegut fins que Jesús fou crucificat i la seva resurrecció fou experimentada pels primers testimonis.

Els evangelis de Mateu i de Lluc, seguint aquest nucli intern, ens van conduint a la descoberta de la fe en la filiació divina de Jesucrist. Jesús, progressivament viscut com el fill de Déu, va revelant la intimitat d'amor d'aquest Déu en la consciència

---

¹ Per a les reflexions següents tindrem especial esment a la *Catequesi sobre el pròleg de l'Evangelí de sant Joan* del papa Joan Pau II dictada a l'audiència general, el dimecres 3 de juny de 1987 (disponible a internet); també he recuperat l'homilia que vaig pronunciar a la Seu de Mallorca el dia 4 de gener de 2014.

dels seus deixebles i oients. El mateix Déu Pare va revelant i confirmant aquesta convicció que Jesús és el Fill de Déu. Déu Pare va mostrant a través de diverses teofanies la filiació divina de Jesús. En primer lloc en el riu Jordà i, més tard, en la transfiguració en el Tabor. Finalment, la revelació de la filiació divina de Jesús arriba als cors dels apòstols segons l'afirmació de Pere quan reconeix en Jesús el Messies enviat pel Pare, el Fill de Déu viu:

13 Després Jesús va arribar a la regió de Cesarea de Filip, i preguntava als seus deixebles:

--Qui diu la gent que és el Fill de l'home?

14 Ells respongueren:

--Uns diuen que és Joan Baptista; d'altres, Elies; d'altres, Jeremies o algun dels profetes.

15 Ell els pregunta:

--I vosaltres, qui dieu que soc?

16 Simó Pere li respongué:

--Tu ets el Messies, el Fill del Déu viu.

17 Llavors Jesús li va dir:

--Feliç de tu, Simó, fill de Jonàs: això no t'ho han revelat els homes, sinó el meu Pare del cel! (Mt 16, 13-17).

Aleshores, la principal aportació dels evangelistes Mateu i Lluç és la necessitat d'estendre la confessió del messianisme de Jesús fins al moment de la concepció virginal per l'acció de Déu en el ventre de Maria.

Doncs bé, la narració de sant Joan utilitzarà el mateix esquema dels evangelis de Marc, Mateu i Lluç, però, i aquí rau la nova perspectiva que ens aporta, conferint-li una base teològica fins aleshores no explicitada.

El pròleg de sant Joan és, si se'ns permet l'expressió, la història de Déu comunicant-se als homes. Joan ens introdueix en el misteri d'Aquell que per essència és relació viva i fecunda anomenada *Amor*.

2. *Sentit de l'Evangelí de Sant Joan*

Tot l'Evangelí de Joan cobra sentit a la llum d'aquesta fe en la filiació divina de Jesucrist. Especialment, aquesta fe és expressada per l'evangelista en el pròleg que estam comentant (Jo 1,1-18). El pròleg de l'evangelí de Joan és una síntesi que expressa la fe de les comunitats joàniques i, per extensió, de l'Església apostòlica que encara tenia present el contacte viu amb Jesucrist i que a través de la transmissió del primer anunci dels Apòstols (testimonis privilegiats que havien vist i escoltat personalment Jesús descobrint en ell la plena realització de tot el que l'Antic testament havia anunciat sobre el Messies esperat). Tota l'economia de salvació de l'antiga aliança havia arribat a mostrar-se plenament a la llum de les paraules i les obres de Jesús, especialment en virtut dels esdeveniments pasquals, on la identitat de Jesucrist es fa clara i comprensible.

D'aquesta manera, l'Evangelí de Joan mostra el testimoni més complet sobre Jesucrist com a Fill de Déu i revela el que més tard el Concili de Nicea expressarà amb l'afirmació de la consubstancialitat de Jesucrist amb Déu Pare. Des d'aquesta perspectiva, aquest evangelí permet al seu redactor «escrutar les profunditats de Déu» (1 Cor 2, 10) i plasmar-les per escrit en el pròleg.

3. *El pròleg de l'Evangelí de Joan és el resum clau en què la veritat sobre la filiació divina de Jesucrist s'ha expressat de manera plena*

«1 Al principi existia el qui és la Paraula. La Paraula estava

amb Déu i la Paraula era Déu. 2 Ell estava amb Déu al principi. 3 Per ell tot ha vingut a l'existència, i res no hi ha vingut sense ell» (Jo 1,1-3). «14 El qui és la Paraula s'ha fet home i ha habitat entre nosaltres, i hem contemplat la seva glòria, glòria que ha rebut com a Fill únic del Pare, ple de gràcia i de veritat» (Jo 1,14). «10 Era present en el món, que per ell ha vingut a l'existència, i el món no l'ha reconegut. 11 Ha vingut a casa seva, i els seus no l'han acollit» (Jo 1,10-11). «12 Però a tots els qui l'han rebut, als qui creuen en el seu nom, els ha concedit ser fills de Déu. 13 No han nascut per descendència de sang, ni d'un desig carnal, ni d'un voler humà, sinó de Déu mateix» (Jo 1,12-13). «18 A Déu, ningú no l'ha vist mai: el seu Fill únic, que és Déu i està en el si del Pare, és qui l'ha revelat» (Jo 1,18).

Aquell que «es va fer carn», és a dir, home en el temps, és des de l'eternitat el Verb del Pare, és a dir, el Fill unigènit que està en el si del Pare. És Fill «de la mateixa naturalesa del Pare», és «Déu de Déu». Del Pare rep la plenitud de la glòria. És el Verb per qui «totes les coses foren creades». És, doncs, l'expressió de totes les coses. D'aquesta manera, tot quant existeix li deu a Ell aquell *principi* de què parla el llibre del Gènesi: «Al *principi*, Déu va crear el cel i la terra» (Gn 1, 1). Aleshores, el qui era en el principi vora el Pare és, també, el principi de l'obra de la creació. El mateix Fill etern, que ve al món com a «Verb que es va fer carn», porta la plenitud a la humanitat. El Verb encarnat mostra la plenitud de la veritat perquè revela el Déu vertader a qui «ningú no ha vist mai», i porta la plenitud de la gràcia, perquè tots aquells que l'acullen reneixen en Déu i poden esdevenir fills de Déu. El Verb encarnat transforma la persona humana i fa que ella s'experimenti acollida per Déu com a filla. En definitiva, la presència de Déu en la persona humana es fa explícita, la desborda i la fa esdevenir autèntica filla de la Trinitat. Ara

bé, aquest esdevenir fill de Déu no es fa pels propis mèrits de l'home, ni per ser de la raça d'Israel, sinó pel fet de confiar i creure en Jesucrist, en confiar i creure en el Verb de Déu fet home que ens accepta i ens acull en el seu si.

4. *El pròleg de l'Evangelí de sant Joan expressa la plenitud de la revelació anunciada de manera velada en l'Antic Testament i plenament mostrada en la persona de Jesucrist*

El pròleg de l'Evangelí de Joan expressa l'acompliment en Jesucrist de tot quant s'havia dit en l'Antiga Aliança, començant pel llibre del Gènesi, passant per la llei de Moisès (cf. Jo 1,17) i els Profetes, fins als llibres sapiencials. L'expressió «el Verb» que estava en el principi en Déu, correspon a la paraula hebrea «*dabar*». Recollida amb la paraula grega «*logos*», l'evangelista Joan recull les dues dimensions que ja estan presents en l'Antic testament: la saviesa entesa com a «*designi*» de Déu sobre tota la creació i la «*paraula creadora*» que realitza aquest *designi*. Per altra banda, la coincidència amb la paraula '*Logos*' presa de la filosofia grega va fer possible la fecundació d'aquesta filosofia per la revelació bíblica. El resultat d'aquest procés fou el sorgiment de la filosofia cristiana.

Vegem amb més deteniment els aspectes bàsics d'aquest recorregut. En el llibre del profeta Isaïes podem llegir que «la paraula que surt dels meus llavis no tornarà a mi infecunda» (Is 55,11). D'aquí podem inferir que la Paraula de Déu no és tan sols paraula, sinó que realitza allò que significa, és realització (actualització) del sentit d'allò que expressa. «*A una paraula seva, tot començà; a una ordre d'Ell, tot existí*» (Sl 33,9); aleshores, «*que tots alabin el nom del Senyor; a una ordre d'Ell, tots foren creats*» (Sl 148,5). Per altra banda, en el llibre de la Saviesa es va mostrant una certa personificació de la saviesa que anticipa l'encarnació del *Logos* de Déu en

Jesucrist. Efectivament, en el llibre de la Saviesa podem llegir que «*la intimitat [de la Saviesa] amb Déu fa resplendir la seva noblesa; se l'estima el Senyor de l'univers. Iniciada en el coneixement de Déu, ella [la Saviesa] n'escull les obres*» (Sa 8,3-4). Seguint amb la mateixa línia de reflexió, «*amb tu hi ha la Saviesa, que coneix les teves obres i era present quan creaves el món: ella sap què et complau i què és conforme als teus manaments. Envia-la des de les altures santes del cel, fe-la baixar del teu trono gloriós, perquè treballi fent-me costat i jo conegui allò que et plau*» (Sa 9,9 – 10).

Ens trobam, doncs, molt a prop de les primeres paraules del pròleg de sant Joan. Més a prop encara es troben aquests versets del llibre de la Saviesa que diuen: «*Mentre un silenci tranquil embolcava l'univers i la nit era al bell mig de la seva carrera, la teva paraula totpoderosa, deixant els tronos reials, es va llançar des del cel com un guerrer implacable al mig del país destinat a l'extermini; brandava com una espasa esmolada el teu decret irrevocable*» (Sa 18,14-15). De totes maneres, aquesta Paraula que trobam en els llibres sapiencials i que des del principi està en Déu tan sols és considerada en relació amb el món creat que ella ordena i dirigeix (cf. Prov 8,22-27). En canvi, a l'evangeli de Joan la Paraula o *Logos* no tan sols està en Déu des del principi, sinó que es mostra íntimament unida a Déu sent Déu ella mateixa. «*El Verb era Déu*» i «*Ell és l'unigènit, que està en el si del Pare*», és a dir, el Verb és el Déu-Fill unigènit de Déu-Pare. En definitiva, el Verb és l'expressió pura de Déu en persona, és la irradiació de la seva glòria (cf. Hb 1,3), «*Déu de Déu*», «*consubstancial al Pare*».

5. *El misteri de l'home només s'aclareix en el misteri del Verb encarnat*

En unes precioses paraules i parlant de Crist, l'home nou, la Constitució *Gaudium et spes* promulgada pel Concili Vaticà

II fa l'afirmació següent: «*En realitat, el misteri de l'home tan sols s'aclareix en el misteri del Verb encarnat*» (GS 22).

Precisament el Fill unigènit de Déu, el Verb que es va fer carn, és aquell de qui Joan Baptista dona testimoni en el riu Jordà. Sobre Joan Baptista llegim en el pròleg: «*Déu envià un home que es deia Joan. Vingué com a testimoni a donar testimoni de la llum, perquè per ell tothom cregués. Ell no era la llum, venia tan sols a donar-ne testimoni*» (Jo 1, 6-8). Joan Baptista va venir per ajudar el poble d'Israel a descobrir la presència lluminosa de la Paraula de Déu. El testimoni de Joan Baptista certament fou tan important que alguna gent es pensava que, de fet, ell era el Messies esperat (cf. Ac 19,3; Jo 1,20). Per això, el pròleg explicita que Joan Baptista tan sols vingué per donar testimoni de la llum. I és que la llum és Jesucrist.

La llum plena i vertadera és Jesucrist perquè, efectivament, «*En ell hi havia la vida, i la vida era la llum dels homes*» (Jo 1, 4). Jesucrist és «[...] *el qui és la llum veritable, el qui ve al món i il·lumina tots els homes*» (Jo 1, 9). En definitiva, el misteri de l'home només s'aclareix pel misteri de Crist, és a dir, per la Paraula de Déu feta home que ha vingut a habitar entre nosaltres i en nosaltres.

6. *Principals conclusions*

Des d'una primera perspectiva (cristologia ontològica que es demana per la identitat real de Jesucrist), el pròleg de sant Joan ens desvetlla la resposta a la pregunta de qui és Jesucrist. Descubrim la identitat profunda de Jesucrist quan som capaços de reconèixer en Ell el Fill de Déu, la Paraula o Logos que des del principi sempre ha estat vora Déu Pare. I això, perquè Crist és Déu de Déu, consubstancial a Déu Pare. Des d'una segona perspectiva (cristologia soteriològica que

es demana per les implicacions i el sentit que Jesucrist té per a l'home), el pròleg que estam comentant ens mostra que Aquell que des del principi ha estat vora Déu Pare ha vingut al món per ser la llum i la font de vida dels homes. Tot i que aquest món no ha reconegut la Paraula feta home, tot i que les tenebres intenten apagar la seva llum, no ho aconsegueixen. La recerca de Déu, sempre nova, reneix en el cor de la persona humana. *No aconseguim viure sense Déu per molt de temps!*

En conclusió, el pròleg de l'Evangelí segons sant Joan sintetitza de manera meravellosa el punt nuclear i decisiu de la professió de fe del Déu revelat per Jesucrist: *El Verb, Déu de Déu i Fill unigènit de Déu, es va fer carn i habità entre nosaltres per aclarir-nos la pregunta sobre qui és l'home.*

7. Qüestions obertes per a la reflexió personal

Una vegada que hem fet tot aquest recorregut, podem plantejar tota una sèrie de qüestions obertes que ens permetin compartir entre tots les idees, els dubtes, les sensacions..., que ens ha suggerit a cadascun de nosaltres.

Aleshores, què vol dir que el misteri de l'home només pot ser aclarit en el misteri del Verb encarnat?

Som capaç de contemplar, d'experimentar la presència del Verb en totes les coses, en el meu cor i en la consciència de les persones?

M'he sentit alguna vegada fill de Déu? Quines implicacions té per a la meua vida sentir-me fill de Déu?

8. *Oració final*

Una vegada arribats al final d'aquest senzill però intens recorregut, acudirem, com al principi, a l'ajuda de Ramon Llull, que en el llibre *Amic e amat* ens convida a dirigir-nos a l'Amat amb les paraules següents que fan referència a Jesucrist:

*Digués, foll, quina és la creatura que té l'amor més gran
i més noble que hi ha?*

*Respòs: - Aquella creatura que és una amb el Creador,
és a dir, Jesucrist.*

*Per què? Perquè en Jesucrist el Creador no ha pogut crear
res més noble.*

Acabem, doncs, demanant a Déu que per la seva Paraula siguem capaços de trobar el sentit del nostre propi misteri perquè, transformats en fills de Déu Pare, participem i ajudem a participar els homes i dones d'aquest món en la llum de Jesucrist.

Amén.

***Consell, 27 de novembre
Festivitat de Ramon Llull***

JESÚS DE NATZARET, LA PRESÈNCIA ENCARNADA DE DÉU ENTRE NOSALTRES

Santiago M. Amer Pol

«*Tenir l'esperit de profecia vol dir ser testimonis de Jesús*»
(Ap 19,10)

La Carta als Hebreus comença amb aquestes paraules: «*En moltes ocasions i de moltes maneres, Déu antigament havia parlat als pares per boca dels profetes; però ara, en aquests dies definitius, ens ha parlat a nosaltres en la persona del Fill, per mitjà del qual ja havia creat el món i a qui ha constituït hereu de tot*» (Hb 1,1-2). El Senyor que modela la nostra vida amb amor apassionat parlà als nostres pares per boca dels profetes, però avui es dirigeix a nosaltres per mitjà del seu Fill.

El Déu de la vida exigeix la justícia (Amós) i parla amb tendresa (Osees); guarda la nostra vida (Isaïes) i la protegeix en els moments més durs (Jeremies); ens regala el seu Esperit (Ezequiel) i ens transforma amb la seva paraula (Segon Isaïes); i, finalment, ens promet la victòria final (Daniel). Però, quin és el rostre d'aquest Déu que estima apassionadament? L'Antic Testament és el riu que desemboca en el Nou Testament. Jesús de Natzaret és el profeta definitiu, ja que, contemplant el rostre de Jesús, veiem la mirada de Déu que transforma la nostra vida amb amor apassionat.

Llegirem el NT des de la perspectiva catequètica. És a dir, contemplem la manera en què Jesús manifesta als deixebles la seva identitat més íntima, i com després de la resurrecció se'ls revela com a Senyor.

1. Jesús de Natzaret: el Messies esperat i sorprenent

«Jesús, amb els seus deixebles, se'n va anar als pobles del voltant de Cesarea de Filip, i pel camí els preguntava: Qui diu la gent que som, jo? [...] Pere li respon: Tu ets el Messies» (Mc 8,27-30). Què significa el mot 'Messies'?

El terme hebreu 'Messies', i la seva traducció grega 'Crist', significa 'ungit'. A l'Antic Testament els «ungits» per excel·lència; és a dir, els «Messies» eren els reis d'Israel.

El rei d'Israel governava des de la perspectiva política, militar i legislativa, però gaudia d'una prerrogativa pròpia: era un rei ungit. Quan el monarca hebreu era entronitzat, un profeta vessava sobre el cap del sobirà oli consagrat, d'aqueixa manera el profeta Samuel unguí David (1Sam 16,13). La unció conferia al rei atribucions religioses per les quals esdevenia mediador entre Déu i els homes; però, sobretot, el comprometia a governar amb els criteris de Déu: eliminar la idolatria, defensar els pobres, servir el poble, i consolidar el Temple.

Els reis d'Israel i Judà foren nombrosos, però l'AT només lloa especialment el comportament de David (1Sam 16 - 2Sam 6), Ezequies (2Re 18,1-8), i Josies (2Re 23,24-27). Els altres monarques, en general, són censurats, perquè, encara que des de la perspectiva humana guanyassin batalles i bastissin palaus, es preocuparen poc de sembrar entre el poble la misericòrdia divina.

Els abusos de la reialesa dugueren Israel al desastre (2Re 23,31 - 25,26). L'any 587 aC Nabucodonosor destruï Jerusalem i en deportà part dels habitants a Babilònia. En tornar de l'exili (538 aC) el poble fou administrat per sacerdots. El summe sacerdot rebé la unció que abans pertanyia als reis

(Lv 4,3.5.16), i d'aquesta manera es feu responsable de dirigir el poble amb els criteris de Déu.

Els profetes contemplaven el fracàs de reis i sacerdots per guiar el poble amb les normes divines. En els ambients profètics sorgí el més intens anhel per la vinguda d'un ungit autèntic, d'un vertader «Messies» que visqués i ensenyàs el pla de Déu (cf. Sal 2). El desig del Messies definitiu era tan intens que alguns esperaven la vinguda de dos Messies: un «Messies Sacerdot» per regir l'esfera religiosa, i un «Messies Rei» per als afers de palau (Ez 45,1-8; Zac 4,1-14).

Les condicions socials eren dures a Israel durant el segle I. Tots sospiraven per l'arribada imminent del Messies; però, i això és molt important, el Messies que la gent esperava tenia unes característiques prou distintes del Messies anunciat per l'AT. I és que, com observa Bossuet en les seves meditacions sobre la història, les desviacions havien entrat dins el mateix poble que havia rebut la revelació.¹

Els profetes anunciaven l'adveniment del Messies que duria el projecte de Déu. En canvi, els hebreus del segle I esperaven un Messies amb tres característiques. Desitjaven un Messies poderós per desbancar militarment els romans. Volien un Messies econòmicament fort per eliminar d'un cop la pobresa. I anhelaven un Messies enlluernador, davant el qual no romangués altra alternativa que la humiliació o l'adulació.

Jesús és el Messies anunciat per l'AT, però no és el Messies poderós, ric i enlluernador que la gent esperava. Jesús és el

---

¹ Bossuet, J.-B. «Discours sur l'histoire universelle», a *Œuvres choisies de Bossuet*, t. 1r. Librairie de L. Hachette et Ce. París, 1865, pàg. 286-288. Referent a tots els períodes estudiats, són interessants les reflexions d'aquesta obra de teologia de la història.

Messies, però exerceix el seu ministeri actuant com el «Fill de l'Home». Aplicat a Jesús, el títol de «Fill de l'Home» indica que Jesús no allibera des de la força del poder, la capacitat material de tenir o l'astúcia de l'aparença sinó des de la humilitat, l'actitud de servei, i la vida compartida.

Jesús no redimeix amb el poder sinó des de l'entrega i el servei: *«El Fill de l'Home no ha vingut a ser servit, sinó a servir i a donar la seva vida com a rescat per tothom»* (Mt 20,28). Jesús no salva des de la riquesa, sinó compartint la vida amb tots: *«Si vols ser perfecte, ves, ven tot el que tens i dona-ho als pobres [...] Després vine i segueix-me»* (Mt 19,21). Jesús no allibera mitjançant l'aparença enlluernadora, sinó des de l'oprobri de la creu: *«S'abaixà i es feu obedient fins a la mort, i una mort de creu»* (Flp 2,8).

Jesús de Natzaret és el Messies anunciat a l'Antiga Aliança, però matisa el seu messianisme amb el títol de «Fill de l'Home». Jesús és el Messies que ensenya d'estimar amb els criteris de Déu: servei, humilitat, i experiència de vida compartida.

2. Jesús: el Fill de l'Home que actua com a Servent de Jahvé

L'expressió «Fill de l'Home» designà, a l'origen, l'home mateix contemplat des de la pròpia caducitat (Job 25,6), després adquirí un significat més profund. Vegem-ho.

a. Durant l'exili de Babilònia (587-538 aC)

L'exili fou un temps difícil i alhora privilegiat per al poble hebreu. Lluny de la seva pàtria, el poble se sentia feble i implorava l'ajut de Déu. El Senyor suscità entre els desterrats el profeta Ezequiel a qui anomenava «Fill de l'home» (Ez 2,1.3). El títol «Fill de l'Home» no assenyala

només la caducitat humana d'Ezequiel, designa metafòricament l'Israel oprimit que suplica l'auxili diví per sobreviure.

b. Durant la persecució d'Antíoc IV Epífanes (175-163 aC)

El rei Antíoc IV oprimí el poble jueu i n'atacà amb violència la religió i els costums. Durant la persecució, fou compost el llibre de Daniel per infondre esperança en el poble desolat. L'obra de Daniel, a través de l'al·legoria històrica, narra el sofriment d'Israel i testimonia la resistència del poble que confia en l'ajuda del Senyor.

En el moment més cruel de la persecució (Dan 7), el llibre descriu qualcú semblant a un «Fill de l'Home» presentant-se davant l'«Ancià» (Dan 7,13). El «Fill de l'Home» simbolitza la comunitat fidel al Senyor que no sucumbeix a les insídies de l'opressor (Dan 7,18), i l'«Ancià» representa Déu que atorga a la comunitat fidel la victòria final (Dan 7,27).

L'expressió «Fill de l'Home», durant la persecució d'Antíoc IV, encarna la comunitat oprimida i fidel al Senyor, a la qual la perseverança i la fe atorguen el triomf definitiu.

c. A l'època de Jesús

A més de l'AT el poble hebreu redactà llibres excel·lents, entre els quals destaca *L'Apocalipsi d'Henoc*. Llegit en perspectiva catequètica, el llibre presenta el Fill de l'Home com un personatge misteriós que Déu custodia en el cel per enviar-lo a la terra en els darrers temps. El Fill de l'Home actuarà des de la humilitat, el servei i la vida compartida, i esdevindrà jutge, salvador i protector dels justs.

Tres diferències separen el concepte de «Fill de l'Home» propi de l'època de Daniel, de la connotació que tenia a l'època de Jesús. El Fill de l'Home no designa ja una comunitat sinó un individu concret. El Fill de l'Home no viu a la Terra, sinó que roman en el Cel per intervenir al final de la Història. El Fill de l'Home no experimentarà cap dolor en actuar com a salvador, jutge i protector.

La diferència crucial és la tercera: el Fill de l'Home no experimenta cap sofriment quan actua amb humilitat, presta servei a tothom i comparteix la vida amb els deixebles i els pobres.

d. El Fill de l'Home en la comprensió de Jesús

Jesús explica als seus deixebles la manera en què Ell és Fill de l'Home: *«començà a instruir-los dient: –Cal que el Fill de l'Home pateixi molt. Els notables, els grans sacerdots i els mestres de la Llei l'han de rebutjar, ha de ser mort, i al cap de tres dies ha de ressuscitar»* (Mc 8,31), però els seus deixebles no entenen res (Mc 8,32).

Els apòstols, igual que la gent del seu temps, pensaven que el Fill de l'Home seria capaç d'estimar sense que li suposàs cap patiment; quan és cert que estimar comporta molt d'esforç i grans renúncies. Servir implica agenollar-se per rentar els peus al germà (Jo 13,1-20), i compartir implica lliurar-se gratuïtament al bé del proïsme (Mt 7,7-12).

Si Jesús es presentava com el Fill de l'Home segons l'opinió de l'època, els deixebles haurien pensat que servir, compartir i ser humil no implica cap esforç. Jesús és el Fill de l'Home, però afirma que l'opció per l'amor suposa l'entrega i el sofriment per edificar el Regne de Déu (cf. Mc 8,31).

L'estil amb què Jesús viu com a Fill de l'Home s'anomena en el llenguatge bíblic «Servent de Jahvé». Des de l'òptica catequètica, el Servent de Jahvé és el Fill de l'Home que porta la salvació vivint la humilitat, experimentant la vida compartida, servint tothom, i percebent-hi el compliment de la voluntat de Déu.

3. Jesús: el Servent de Jahvé

L'AT confereix el títol de «Servent» als homes elegits per Déu per guiar Israel. Tanmateix, la connotació específica del terme apareix al Segon Isaïes. Recordem que Is 40-55 afirma, bàsicament, que Déu és Déu no sols perquè sigui etern o omniscient, sinó perquè intervé en la Història humana.

Al llarg d'Is 40-55, Déu intervé en la història d'Israel mitjançant les figures de Cir i el Servent. Cir és el mitjancer diví per a l'alliberament del poble exiliat (Is 41,1-5; 45,1-8); mentre que el Servent, a través de la seva vida lliurada per amor, aconseguix la pervivència de la identitat israelita, simbolitzada en la reconstrucció de Jerusalem (Is 54,1 - 55,5). Quatre poemes anomenats «Càntics del Servent» (Is 42,1-4; 49,1-6; 50,4-11; 52,13 - 53,12) descriuen la seva entrega amorosa en favor d'Israel deportat.

Jesús assumeix la missió del Servent descrit a l'obra d'Isaïes. Jesús és la llum del Món (Jo 8,12) i l'alliberador dels pobres (Lc 4,18-19). Com li succeïa al Servent descrit als Càntics, Jesús és menyspreat i considerat un malfactor (Lc 22,37), i lliura la vida fins a romandre desfigurat i morir a la creu (Mt 26,28), però als tres dies ressuscita (Mt 28,1-9). La semblança entre el procés de Jesús i el Servent apareix bellament exposada a la Carta als Filipencs: «*Déu l'ha exaltat i li ha concedit aquell nom que està per damunt de tot altre nom [...] perquè [...] tota llengua reconegui que Jesucrist és Senyor*

a glòria de Déu Pare» (Flp 2,8-11).

Intentem sintetitzar el que fins ara hem exposat. Jesús és el Messies anunciat per l'AT que matisa el seu messianisme des de la perspectiva del Fill de l'Home: l'actuació de Jesús manifesta la humilitat, el servei i la vida compartida. Seguidament, Jesús perfila la seva actuació com a Fill de l'Home des de l'òptica del Servent de Jahvé presentat per Isaïes: Jesús entrega realment la vida per amor, sofreix per salvar-nos, i pateix practicant la humilitat, el servei i la vida compartida. Però encara manca el més important, Jesús mostrarà als seus deixebles la seva intimitat amb Déu.

4. Jesús de Natzaret: el Senyor

La transfiguració permeté a Pere, Jaume i Joan sondejar la intimitat de Jesús amb Déu (Lc 9,28-36); però només l'experiència de la resurrecció i l'ascensió (Lc 24,36-53), juntament amb el do de l'Esperit Sant (Ac 2,1-13), permetrà als apòstols confessar que Jesús és el Senyor. Després de rebre l'Esperit, Pere dirigeix un discurs al poble que conclou amb aquestes paraules: *«Per tant, que sàpiga ben cert tot el poble d'Israel que Déu ha constituït Senyor i Messies aquest Jesús que vosaltres vau crucificar»* (Ac 2,36). Certament, *«Ningú no pot dir: "Jesús és el Senyor" si no el mou l'Esperit Sant»* (1Cor 12,3).

D'on procedeix el títol «Senyor» que la primera comunitat cristiana, impulsada per l'Esperit Sant, atorga a Jesús?

La comunitat jueva d'Alexandria (Egipte) traduí l'AT hebreu al grec entre els segles III i II aC en l'anomenada «Traducció dels Setanta». Quan el traductor trobava el mot hebreu 'Jahvé' que significa Déu, solia traduir-lo amb el grec 'Ku-

rios' equivalent a la veu 'Senyor'. El text de l'AT més utilitzat pels cristians no fou l'hebreu, sinó el grec; car l'Església, intrínsecament missionera, necessitava exposar la Paraula en una llengua d'abast general, com ho era el grec aleshores, en l'època hel·lenística. Així com la Traducció dels Setanta anomena a Déu «Senyor»; el NT, redactat en grec, anomena a Jesús «Senyor», apreciament en Jesús de Natzaret la plenitud de l'actuació divina dins la Història iniciada ja a l'AT.

Jahvé, el «Senyor» en la traducció grega de l'AT, modelava Israel mitjançant cinc etapes privilegiades: Alliberament (Ex 1-15), acompanyament (Gn 12-50), creació (Gn 1,1 - 2,3; Is 43,1-7), perdó (Os 1-3), i vida per sempre (Sa 3,1-5). Jesús, el «Senyor», forja la comunitat mitjançant les mateixes cinc etapes, i a través de l'Església anuncia a la humanitat sencera la paternitat de Déu i la certesa del Regne.

a. Jesús allibera

Jahvé alliberà Israel de l'esclavatge d'Egipte (Ex 1-15); també Jesús ha vingut «*a proclamar als captius la llibertat i als cecs el retorn de la llum, a posar en llibertat els oprimits, a proclamar l'any de gràcia del Senyor*» (Lc 4,18b-19). L'alliberament concedit per Jesús apareix principalment en els miracles. Què és un miracle?

Fixem-nos en el text dels *Deu Leprosos* (Lc 17,11-19). Jesús troba deu leprosos i els diu: «*Anau a presentar-vos als sacerdots.*» Els israelites anomenaven lepra a qualsevol taca de la pell (Lv 13). Els sacerdots la diagnosticaven, i per això Jesús els envia al sacerdot. Els leprosos vivien miserablement en descampat (Lv 13,45), i esperaven el Messies perquè els guarís de llur dolença (Lc 7,18-23).

«Mentre hi anaven, van quedar purs de la lepra. Un d'ells,

quan s'adonà que havia estat curat...». Nou han estat «purificats» però només un ha estat «curat». La «purificació» indica el canvi extern pel qual les taques de la pell desapareixen. Els nou «purificats» veuen només en Jesús qualcú capaç de canviar-los exteriorment. En canvi, la «curació» denota una transformació interior que es palesa externament. Les taques desapareixen, com en els altres nou, però a través de la volatilització de les taques l'home curat percep en Jesús l'actuació divina: aqueix és l'autèntic miracle.

El miracle vertader no consisteix en el cessament de la malaltia, sinó a descobrir a través de la curació la presència de Déu que cura. A l'AT Déu és el que cura Israel: «*Jo, el Senyor, som el teu metge*» (Ex 15,26). L'home curat es prosterna davant la manifestació de la divinitat. Per al leprós guarit s'esdevé el miracle, mitjançant l'eliminació de la lepra capta en Jesús la presència de Déu que cura.

b. Jesús acompanya

Jesús atreu les multituds (Mc 3,7-11) i els deixebles (Mc 2,23), d'entre els quals tria els Dotze (Mc 3,13-18), intima amb Pere, Jaume i Joan (Mc 9,2), mentre que les dones el segueixen de Galilea fins a la creu i la sepultura (Mc 15,40).

Jesús parla a les multituds mitjançant paràboles tretes del llenguatge popular: «*Amb el Regne del cel passa com amb el gra de mostassa que un home va sembrar en el seu camp: la mostassa és la més petita de totes les llavors, però, quan ha crescut, es fa més gran que les hortalisses i arriba a ser un arbre; fins i tot venen els ocells del cel a fer nius a les seves branques*» (Mt 13,31-32).

La paràbola compara dues entitats de magnitud molt diversa;

en el nostre cas, la petitesa del gra de mostassa amb l'arbre que engendra. La paràbola proposa, des de la comparació, una opció i ofereix un ensenyament. L'opció cristiana consisteix a sembrar el gra de mostassa, símbol del Regne de Déu, perquè broti a la terra l'Amor. L'ensenyament mostra que, de la tasca cristiana, de vegades petita com el gra de mostassa, sempre germina el Regne de Déu.

Jesús no es limità a acompanyar les multituds i els deixebles a Israel, sinó que prometé la seva presència permanent: «*Jo som amb vosaltres dia rere dia fins a la fi del món*» (Mt 28,20).

c. Jesús crea

El NT assumeix, com l'AT, la noció segons la qual Déu és el creador de tot (Gn 1,1 -2,3), però hi afegeix que ho va fer tot per Crist: «*per a nosaltres hi ha un sol Déu, el Pare, de qui tot prové i cap al qual caminam, i hi ha un sol Senyor, Jesucrist, pel qual tot existeix i també nosaltres existim*» (1Cor 8,6). La nova creació comença en Crist: «*Els qui viuen en Crist són una creació nova*» (2Co 5,17).

La terra era caòtica i buida (Gn 1,2), però la Paraula de Déu la convertí en un Cosmos ordenat (Gn 1,1 - 2,3). Només la relació amb Crist transforma l'existència humana. L'encontre de Jesús amb la samaritana converteix aquella dona en criatura nova (Jo 4,1-42). Detinguem-nos un moment en el diàleg entre Jesús i la samaritana.

Jueus i samaritans per raons religioses i racials s'odiaven mútuament. Per recalcar la importància de l'encontre entre Jesús i la dona, el text en precisa el lloc i l'hora: «*no gaire lluny de la propietat que Jacob havia donat al seu fill Josep; allà hi havia el pou de Jacob [...] Era cap al migdia*» (Jo 4,5-6). Tots dos tenen set; per una part la samaritana treu aigua i,

per l'altra, Jesús li demana de beure.

Vora el pou es troben la set de la dona i la set de Jesús. Déu té set que l'home tengui set d'Ell. Devora el pou brolla en el cor de la dona l'experiència central de la vida: l'encontre personal amb Jesús. Ella i els samaritans afirmen: «*Sabem que aquest (Jesús) és realment el salvador del món*» (Jo 4,42).

El resultat de l'encontre personal amb Crist implica conèixer Déu en Esperit i en Veritat (Jo 4, 3-24). Adorar Déu en Veritat suposa ésser deixeble de Jesús i servidor dels germans. Adorar el Pare en Esperit significa saber que la paga de l'amor és conèixer la paternitat de Déu (Rom 8,5; Gal 4,6) i gaudir dels dons de l'Esperit: «*amor, goig, pau, paciència, benvolença, bondat, fidelitat, dolcesa i domini d'un mateix*» (Gal 5,22-23).

La dona i els samaritans han estat creats de nou perquè Jesús ha donat a la seva existència un sentit nou. Han transformat l'odi ancestral entre jueus i samaritans en el reconeixement de Jesús, un jueu, com a vertader salvador.

d. Jesús perdona

La narració de Zaqueu mostra la forma en què Jesús confereix el perdó (Lc 19, 1-10). Zaqueu era cap de cobradors d'imposts i molt ric. El sistema impositiu era desorbitat i els recaptadors s'enriquien extorsionant el poble, per això rebien el menyspreu de la gent i eren considerats pecadors. Zaqueu desitjava conèixer Jesús, però la gentada i la poca alçada li ho impedien, però és Jesús qui s'avança a mirar-lo i li dirigeix la paraula.

El verb grec que traduïm com a 'mirar', significa 'mirar en el més fons del cor'. Jesús no es limita a observar, la seva mirada transforma de rel la persona. Jesús no contempla només

el mal que Zaqueu ha fet sinó el bé que encara pot realitzar. Jesús li diu: «*Baixa de pressa, que avui m'he d'hostatjar a casa teva*» (Lc 19,5).

La mirada i la paraula de Jesús tornen a Zaqueu la dignitat, car es posa «*dret davant el Senyor*» (Lc 19,8). Només el perdó, manifestat en la mirada i la veu de Jesús, tornen a Zaqueu la dignitat perduda. Qui se sap perdonat pot cridar amb el salmista «*el meu refugi és el Senyor i contaré totes les seves gestes*» (Sal 73,28). Per això Zaqueu anomena a Jesús «Senyor» (Lc 19,8). Jesús no és un personatge curiós que travessa la ciutat, sinó l'únic en qui paga la pena depositar la vida.

Zaqueu quan ha experimentat el perdó esdevé una persona convertida: «*Senyor, dons als pobres la meitat dels meus béns, i als qui he exigit més diners del compte, els en restituesc quatre vegades més*» (Lc 19,8). La conversió rau a canviar de vida per proclamar les meravelles que Déu fa per nosaltres (cf Sal 73,28). Zaqueu fa molt més del que és manat a l'AT: «*allò que ha estat robat serà restituït íntegrament a qui pertany, amb un recàrrec de la cinquena part del seu valor*» (Lv 5, 21-24), perquè qui rep vertaderament el perdó no posa límits a l'amor.

La mirada i la paraula, juntament amb el desig d'allotjar-se a casa del recaptador, han atorgat el perdó a Zaqueu. El perdó li ha restituït la dignitat i li ha permès veure en Jesús l'únic Senyor de la seva vida. Una volta perdonat, Zaqueu es converteix i retorna al proïsme la misericòrdia rebuda del Senyor.

e. Jesús atorga la vida per sempre

El relat de la passió que narra l'evangeli de Lluc mostra la lluita interna de Jesús. El Senyor sofreix el dolor de la creu sabent-se en les mans del Pare que li atorgarà

la victòria final. «Ha ressuscitat!» és la Bona Nova que anuncien els dos homes amb vestits refulgents a les dones que acudeixen al sepulcre (Lc 24,6).

Jesús mostra una bondat que transforma els seus botxins i els qui el condemnen: Pilat el proclama innocent tres vegades (Lc 23,4.14.22), així com les dones i el poble (Lc 23,27-28), el bon lladre (Lc 23,41) i el centurió (Lc 23,47).

A la narració de la crucifixió apareix l'episodi del Bon Lladre (Lc 23,32-33.39-43) que descriu la darrera acció de Jesús a favor dels febles: el Senyor vessa la seva misericòrdia, convertida en esperança, dins el cor del lladre a qui promet el Paradís. Tota la vida de Jesús és la manifestació de la misericòrdia de Déu entre els homes. El Bon Lladre es dirigeix a Jesús amb una pregària caracteritzada per la humilitat, la gratuïtat i el sofriment.

Ell mateix reconeix que pateix la creu per culpa pròpia: «*Nosaltres la sofrim justament, perquè rebem el que mereixen els nostres actes*» (Lc 23,41). La situació denota la humilitat: l'actitud de ser realista davant els avatars de la vida. No culpa de la seva situació una altra persona, ell mateix assumeix la pròpia responsabilitat.

En veure's tal com és, neix dins el seu cor la capacitat de comprendre Jesús, i diu: «*aquest no ha fet res de mal*» (Lc 23,41). Quan la multitud es burla de Crist, sols ell, prototip d'home humil, reconeix la bondat de Jesús. Quin mal havia fet Jesús? Només «*el consell del Sanedrí del poble, grans sacerdots i mestres de la Llei*» (Lc 22,66) presenten davant Pilat acusacions contra Ell (Lc 23,1). Jesús no va fer res dolent. La seva vida fou una denúncia contra tots els qui, des de llur condició de poder, obren malament; i per això, ells mateixos

el condemnen a mort.

Des del sofriment en la creu, la pregària del lladre toca a la porta de la bondat de Crist: «*Jesús, recorda't de mi quan arribis al teu Regne*» (Lc 23,42). Jesús entrega la vida per tots els homes al cim del Calvari. Ambdós lladres pateixen la creu i, com els israelites a Egipte, s'exclamen de llur dolor; però Jesús mor a la creu per ells i, sense que ells ho sàpiguen, inaugura el Regne de Déu, la nova terra promesa.

Déu, a l'AT, acollia en les seves mans el just que sofria la persecució dels impius com diu el llibre de la Saviesa: «*Les ànimes dels justs estan en mans de Déu i cap turment no les podrà tocar*» (Sav 3,1). Igualment, el bon lladre redimit per Jesús, és acollit a una vida nova per sempre amb Ell: «*T'ho asseguro: avui seràs amb mi al paradís*» (Lc 23,43). El bon lladre assoleix la vida per sempre en les bones mans de Déu; la vida nova, aqueixa és la meta de tot cristià.

5. Breu síntesi final

Déu al llarg de l'AT intervé especialment en la història del seu poble propiciant l'alliberament. Els profetes són els mediadors privilegiats per manifestar la voluntat del Senyor, ja que no es cansà d'acompanyar el seu poble mitjançant llur veu ardent i exigent. Ells recordaren a Israel el camí que condueix a l'encontre amb Déu: l'exigència de la justícia i la vivència de la tendresa; la seguretat de saber-se en mans de Déu i la certesa que el Senyor no deixa mai; la confiança que Déu vessa constantment en la vida humana la força de la seva paraula i el vigor del seu esperit; i la convicció que el Senyor concedeix a la comunitat fidel la victòria final.

El Senyor, que en temps antics parlà per boca dels profetes, es dirigeix avui a la nostra vida des de la Bona Notícia de

l'Evangelí. El rostre de Déu, tantes vegades amagat entre les pàgines de l'AT, es manifesta en la mirada de Jesús. Ell és el Messies promès que exerceix el seu ministeri actuant com el Fill de l'Home, i lliurant-se per nosaltres com el Servent de Jahvé.

Jesús no limita el seu missatge a un model ètic brillant, sinó que ens vol per a si. Després de la resurrecció i el do de l'Esperit Sant, els deixebles perceben plenament la intimitat de Jesús. Ell és la presència encarnada de Déu entre nosaltres que modela la nostra vida estimant-nos amb un amor apassionat.

Aquest coneixement de la intimitat de Jesús s'anirà aprofundint en la història de l'Església, el magisteri de la qual anirà pouant en la Tradició i l'Escriptura per conèixer de cada vegada més el Déu fet home. Particularment això s'esdevindrà en els primers concilis ecumènics amb motiu de les controvèrsies cristològiques, principalment els de Nicea, Constantinoble, Efes i Calcedònia.² La vertadera humanitat i la vertadera divinitat de Jesús han d'ésser constantment conegudes i defensades, perquè «*Déu no ha donat als homes cap altre nom que pugui salvar-nos*» (Ac 4,12).

6. Lectio Divina: lectura de la Bíblia en grup

a. Començam amb una oració comunitària. Recitam el Salm 2 demanant al Senyor que ens concedeixi reconèixer-lo sempre com a tal en la nostra vida.

b. Llegim el text de les Benaurances a poc a poc (Mt 5,1-11). Fixem-nos en l'escenari en què Jesús predica,

---

² Per a una descripció general d'aquests també en el context històric i cultural, és útil l'obra de Canals Vidal, F. *Los siete primeros concilios. La formulación de la ortodoxia católica*. Ed. Scire/Balmes. Barcelona, 2003.

i valorem el significat de cada benaurança ajudant-nos amb les notes de la Bíblia.

c. Què em diu el text?

Demanem-nos en silenci: qui són els destinataris de les benaurances?, què significa en la meua vida l'opció pels pobres?, què representa Jesús en la meua vida? El valor i el vull seguir tot sencer, sense reduccionismes ni divisions? Comentem en grup les nostres respostes.

d. Què li responc a la vida?

Tornem a llegir el text i meditem-lo després en silenci. Demanem-nos: com puc viure la misericòrdia?, de quina manera puc comprometre'm en favor de la pau i la justícia?, de quina manera puc ésser més transparent?, és a dir, com puc ésser net de cor?, on he de manifestar la meua solidaritat?

e. Concloquem amb una pregària donant gràcies al Senyor perquè és Ell qui forja la nostra vida amb tendresa i misericòrdia. Recitem a poc a poc la pregària amb què conclou la Sagrada Escripura: «*Veniu, Senyor Jesús*» (Ap 22,20), i demanem a Jesús que ompli de sentit la nostra vida.

L'AIGUA QUE ÉS FONT D'ON BROLLA VIDA ETERNA

Carles Foz Moreno

PREGÀRIA INICIAL: Deu té set que l'home tingui set d'Ell (Sant Agustí, *De diversis quaestionibus octoginta tribus* 64, 4).

TEXT EVANGÈLIC

Sant Joan 4, 4-14

¹ *Jesús va saber que havia arribat a oïda dels fariseus que ell feia més deixebles i en batejava més que Joan.* * ² De fet, no era Jesús qui batejava, sinó els seus deixebles. ³ Llavors va deixar Judea i se'n tornà a Galilea ⁴ *Jesús havia de travessar Samaria.* * ⁵ Arribà, doncs, en una població samaritana que es deia Sicar, no gaire lluny de la propietat que Jacob havia donat al seu fill Josep; * ⁶ allà hi havia el pou de Jacob. Jesús, cansat de caminar, s'assegué allí a la vora del pou. Era cap al migdia. * ⁷ Una dona de Samaria es presentà a pouar aigua. Jesús li diu:

—*Dóna'm aigua.*

⁸ *Els seus deixebles se n'havien anat al poble a comprar menjar.* ⁹ *Però la dona samaritana preguntà a Jesús:*

—*Com és que tu, que ets jueu, em demanes aigua a mi, que soc samaritana?*

Cal recordar que els jueus no es fan amb els samaritans. *

¹⁰ *Jesús li respongué:*

—*Si sabessis quin és el do de Déu i qui és el qui et diu: «Dona'm aigua», ets tu qui li n'hauries demanada, i ell t'hauria donat aigua viva.*

¹¹ *La dona li diu:*

—*Senyor, no tens res per a pouar i aquest pou és fondo.*

D'on la trauràs, l'aigua viva? ¹² El nostre pare Jacob * ens va donar aquest pou, i en bevia tant ell com els seus fills i el seu bestiar. Que potser ets més gran que no pas ell?

¹³ *Jesús li respongué:*

—*Tots els qui beuen aigua d'aquesta tornen a tenir set.* ¹⁴ Però el qui begui de l'aigua que jo li donaré, mai més no tindrà set: *l'aigua que jo li donaré es convertirà dintre d'ell en una font d'on brollarà vida eterna.

QUÈ DIU EL TEXT?

Després de trobar-se amb Joan el Baptista a Judea, Jesús va saber que els fariseus estaven en contra seva per batejar, Ell i els seus deixebles, més que Joan, i decidí tornar-se'n a Galilea, la seva regió d'origen.

El camí cap a Galilea passava per Samaria, una regió de muntanyes no gaire altes, habitada per descendents dels pobladors estrangers que havien arribat d'indrets llunyans de l'imperi assiri després de la deportació de gran part de la seva població que el rei assiri Sargon dugué a terme després de la conquesta de Samaria el 722 aC.

Els samaritans practicaven el samaritanisme, una religió lligada amb el judaisme, i es regien pels cinc llibres de la Torà, el nostre Pentateuc. La seva ciutat sagrada era Sicar, on, segons el llibre del Gènesi, Jacob havia erigit un altar a Déu. Els jueus menyspreaven els samaritans, tant per motius de raça, per estar mesclats amb altres pobles no jueus, com per considerar la seva religió corrupta per estar influenciada per altres religions no jueves.

Tot i que Samaria no és la regió més seca de l'antic Regne de Judea, situat més al sud, l'aigua tenia llavors un profund va-

lor per a tots els habitants de la zona, que amb certa freqüència travessaven zones desèrtiques. En aquella cultura, al caminant que arribava a un pou, o a un oasi, no se li negava l'aigua, ni es podia entendre un senzill beure aigua i seguir el camí, sinó que en la cultura local era normal aturar-se un temps a conversar. Per dir-ho d'una altra manera, un oasi o un senzill pou eren un lloc de trobada.

L'aigua té també un profund significat espiritual, representa sovint la vida, com ja se'n parla als orígens, es a dir, al llibre del Gènesi (Gn 1, 22; Gn 2,10).

També podem llegir sobre l'aigua com a do al profeta Ezequiel (Ex 34, 26), o també com el lloc on es du a terme el pas de l'esclavitud a la llibertat pel poble d'Israel al Mar Roig (Ex 14, 15-31), i en altres moments rellevants de l'Antic Testament, fins a arribar al mateix baptisme de Jesús als quatre evangelis (Mt 3,13-17 i altres), i finalment a l'aigua que brollarà del costat del Crucificat (Jn 19, 34).

El pou de què ens parla aquesta lectura és aquell que varen excavar Abraham i el seu fill Isaac, es a dir el pare i l'avi de Jacob, i la tradició rabínica afirmava que Jacob havia fet vessar l'aigua miraculosament. No era per tant un lloc qualsevol, ni una fita més en el camí, sinó un lloc significat on reposar una estona, conversar, compartir amb l'altre viatger o la persona resident al voltant del pou.

La samaritana es presenta també a pouar aigua. No sabem d'on ve, però sembla evident que si ve a pouar, i no a beure aigua només, hem d'entendre que viu a prop, tant perquè és samaritana, d'aquella regió per tant, com pel fet que se'n durà poals d'aigua, i això no es pot dur molt enfora. No és, per tant, una viatgera, sinó qualcú que viu vora el pou.

Jesús demana aigua a la samaritana, iniciant així un diàleg on la samaritana expressa la seva sorpresa pel fet mateix que un jueu demani aigua a una samaritana. Tanmateix no li nega l'aigua a Jesús, però vol entendre per què Jesús ha passat per damunt dels prejudicis racials i religiosos que hi ha entre els dos pobles.

La resposta de Jesús transcendeix les diferències i anuncia a la samaritana que Ell és qui li pot donar a conèixer el do de Déu.

La conversa se situa per part de Jesús en un nivell profund, més enllà de parlar només de set física, sinó que parla d'aigua viva, i la reacció de la samaritana es remet a la llei, a l'Antic Testament, a l'autoritat de Jacob, venerat en comú per ambdós pobles, i demana a Jesús directament si Ell és més gran que Jacob.

La samaritana potser ha entès que la conversa tracta ara de quelcom molt més important que la substància aigua, i de les dues fonts de la paraula que ambdues comunitats beuen i comparteixen.

Tal vegada recorden les paraules del salm 42:
*2Com la cérvola es deleix per les fonts d'aigua,
també es deleix per tu la meva ànima, Déu meu.*
*3Tot jo tinc set de Déu, del Déu que m'és vida;
¿quan podré anar a veure Déu cara a cara?*

La set de què parla Jesús a la samaritana està clar que és set de Déu, que és vida.

I ara, a la pregunta de la samaritana citant el pare Jacob, la

resposta de Jesús revela qui és la seva persona, quan anuncia que qui begui l'aigua que Ell dona no tindrà set mai més. Es una afirmació agosarada, perquè només Déu pot prometre assaciar la set incansable de la persona.

Els rabins consideraven la llei com a do de Déu, i això era compartit amb els samaritans, i entenien que la llei podia assaciar d'alguna manera la set de conèixer Déu, però Jesús es proclama ell mateix com l'únic que pot no ja assaciar la set, sinó donar una aigua que farà brollar dins la persona la vida eterna. Jesús es proclama, doncs, com la font inesgotable d'aigua viva que anunciava el profeta Jeremies (Jr 2, 13) quan diu:

*¹³ El meu poble ha comès un doble mal:
m'ha abandonat a mi, font d'aigua viva, i s'ha excavat
cisternes, cisternes esquerdades, que no retenen l'aigua.»*

QUÈ EM DIU EL TEXT

L'evangelista Joan ens presenta un Jesús que ve a trobar-se amb qualsevol persona, sense fer distincions de raça o credo. Ningú no té dret, per tant, a sentir-se indignat quan Ell toca a la porta, perquè aquesta pretesa indignitat és potser una falsa humilitat, un recurs per fugir de la trobada, del que Ell em pugui demanar.

Jesús em diu en la seva actuació que Ell cerca tothom en la seva circumstància personal, que parla a l'interior de la persona tal com és ara, que així em pot parlar en la meua realitat, amb les meves creences, que accepta amb dolcesa que li faci preguntes i que tingui dubtes, i, sobretot, que Ell, només Ell, pot donar-me a conèixer el do de Déu.

La trobada amb Jesús es fa al lloc propi de la persona interpel·lada, i és Jesús sempre el qui s'avança, el qui pren la iniciativa i qui conversa amb la persona des de la realitat coneguda per aquesta persona. Per tant, Jesús no sols ve a trobar-se amb mi, sinó que ve al meu espai, on hi pugui haver un diàleg, com en aquest cas és l'entorn del pou.

Comprendre això, que Ell ve a l'espai propici per al diàleg, em remet a pensar en l'oració, i per tant en la necessitat de posar-me jo en disposició de rebre la seva visita.

Si no dedico un temps i un espai a la oració pot ésser que, tot i que per a Jesús res no és impossible, l'enrenou del quotidià faci prou difícil la trobada.

L'actitud de Jesús em consola, perquè es veu clarament que no s'impacienta de la incomprensió de la samaritana, i accepta contestar als seus dubtes i inquietuds. Ella no pot entendre que qualcú se situï per sobre de Jacob, però Jesús li parla de l'aigua viva que només Ell pot donar, i pregunta el que troba important. Vist com actua amb la samaritana, també jo puc demanar allò que no entenc, i això no és falta de fe sinó prendre seriosament aquesta trobada personal amb Jesús. Al cap i a la fi, no és amb els amics amb qui més preguntes fem? i com més íntims són, no és quan més ens atrevim a demanar?

Si abans de Crist el do de Déu era la llei, la paraula donada a Moisès i als profetes, ara el do de Déu es la Paraula amb majúscules, es a dir el mateix Jesucrist, que ens dona l'Esperit. Amb aquesta lectura arribo a entendre que aquest Esperit Sant, simbolitzat en l'aigua, que és Déu mateix, pot habitar al meu interior i, com a Déu que és, com una Font inesgotable d'aigua viva.

Ara comprenc que així com la llei, revelació de Jahvé a l'Antic Testament, és per a la samaritana una preparació a la revelació completa de Déu que només es dona en la trobada amb Jesucrist, també per a mi la Paraula de Déu, els sagraments, la pregària, tot és una preparació per al fet essencial de la meva vida, que és la trobada personal amb Jesús, el Déu viu i vertader. La llei en paraules passa a ser la llei en la Paraula feta carn en Jesucrist.

QUÈ RESPONC AMB LA MEVA VIDA A AQUEST TEXT

Vull comprometre'm a cercar espais per trobar-me amb Jesús, sense por que em vegi tal com soc, sense l'excusa de menystenir-me, de dir-me indigne.

Necessito espais i temps que em permetin fugir de l'ofuscació dels afanys diaris, i pouar en el meu interior per trobar-me amb el Crist.

En el meu seguiment de Jesús no em vull conformar ni tan sols amb la seva paraula, els sagraments, la pregària, sinó que tot ho poso al servei de la relació personal amb Ell.

Per gaudir de la relació amb Ell, he de conrear i fer créixer espais de diàleg, és a dir d'oració, on tal vegada només calgui senzillament escoltar en silenci com em parla el Crist vivent i parlar-li jo, dir-li les meves inquietuds i els meus dubtes. Vull dialogar amb Ell, com el meu amic més íntim, qui més em coneix i estima.

Vull tenir dins mi la Font d'aigua viva i en la pregària vull demanar l'Esperit sant, i mantenir-lo viu i brollant al meu interior.

Quan caigui, per debilitat o per error, buscaré la reconciliació amb Jesús de tot allò que m'allunya d'Ell, del pecat, i seguint la imatge d'un pou, vull tenir el coll net de males herbes, no permetre que es contamini el pou, mantenir-lo net, i quan s'embruti netejar-lo amb el sagrament de la reconciliació.

Estic ben cert que la Font que vull tenir al meu interior farà brollar vida eterna, és a dir que la que podré gaudir després del pas de la mort ja la puc tastar ara en la meva vida mortal. Si la Font brolla, podré seguir el meu camí com a pelegrí pel desert del món i, en el meu caminar, imitant el Senyor que va al davant, atendre tots els que pateixen al costat del camí, com feia Ell.

Dona'm Senyor d'aquesta aigua viva.

Tu em coneixes i saps la set que tinc i que ningú més que Tu no pot assaciar.

Apaga amb la teva aigua, Senyor, el foc del pecat que m'amenaça i m'envolta.

Dona'm Senyor el do del teu amor. Fes-me a mi també comunicador del teu amor, oferint la teva aigua a tantes persones que viuen assedegades i sense esperança.

Gràcies, Senyor, per l'aigua de la Vida.

LA SAMARITANA

Roser Sabiote Mercadal

PREGÀRIA

«Vós cridàreu i clamàreu i vau rompre la meva sordesa, vau brillar i vau resplendir i vau foragitar la meva ceguesa; exhilàreu el vostre perfum i el vaig aspirar, i anhelo per vós; us he tastat i tinc fam i set; m'heu tocat i m'ha arborat la vostra pau» (*Confessions* Sant Agustí. Llibre X, capítol 27, número 38).

«Jesús va saber que havia arribat a oïda dels fariseus que ell feia més deixebles i en batiava més que Joan. De fet, no era Jesús qui batiava, sinó els seus deixebles. Llavors va deixar Judea i se'n tornà a Galilea.

Jesús havia de travessar Samaria. Arribà, doncs, a una població samaritana que es deia Sicar, no gaire lluny de la propietat que Jacob havia donat al seu fill Josep; allà hi havia el pou de Jacob. Jesús, cansat de caminar, s'assequé allà devora el pou. Era devers migdia. Una dona de Samaria es presentà a traure aigua. Jesús li diu: -Dona'm aigua. Els seus deixebles se n'havien anat al poble a comprar menjar. Però la dona samaritana preguntà a Jesús: -Com és que tu, que ets jueu, em demanes aigua a mi, que som samaritana? Cal recordar que els jueus no es fan amb els samaritans. Jesús li respongué: -Si sabessis quin és el do de Déu i qui és el qui et diu: «Dona'm aigua», ets tu qui li n'hauries demanada, i ell t'hauria donat aigua viva. La dona li diu: -Senyor, no tens res per a pouar i aquest pou és fondo. D'on la trauràs, l'aigua viva? El nostre pare Jacob ens va donar aquest pou, i en bevia tant ell com els seus fills i el seu bestiar. Que potser

ets més gran que ell? Jesús li respongué: -Tots els qui beuen aigua d'aquesta tornen a tenir set. Però el qui begui de l'aigua que jo li donaré, mai més no tindrà set: l'aigua que jo li donaré es convertirà dins ell en una font d'on brollarà vida eterna.

Li diu la dona: -Senyor, dona'm aigua d'aquesta! Així no tindrè més set ni hauré de venir aquí a pouar. Ell li diu: -Ves a cridar el teu marit i torna. La dona li contesta: -No en tenc, de marit. Li diu Jesús: -Fas bé de dir que no en tens. N'has tingut cinc, i l'home que ara tens no és el teu marit. En això has dit la veritat!

La dona li respon: -Senyor, veig que ets un profeta. Els nostres pares van adorar Déu en aquesta muntanya, però vosaltres deis que el lloc on cal adorar-lo és Jerusalem.

Jesús li diu: -Creu-me, dona, arriba l'hora que el lloc on adorareu el Pare no serà ni aquesta muntanya ni Jerusalem. Vosaltres adorau allò que no coneixeu. Nosaltres sí que adoram allò que coneixem, perquè la salvació ve dels jueus.

Però arriba l'hora, més ben dit, és ara, que els autèntics adoradors adoraran el Pare en Esperit i en veritat. Aquests són els adoradors que vol el Pare. Déu és esperit. Per això els qui l'adoren han de fer-ho en Esperit i en veritat.

Li diu la dona: -Sé que ha de venir el Messies, és a dir, l'Ungit. Quan ell vengui, ens ho explicarà tot. Jesús li respon: -Som jo, el qui et parla.

En aquell moment arribaren els deixebles. S'estranyaren que parlàs amb una dona, però cap d'ells no va gosar preguntar-li què volia o per què parlava amb ella. Llavors la dona

deixà la gerra i se'n va anar al poble a dir a la gent: -Veni a veure un home que m'ha dit tot el que he fet. No deu ser el Messies? La gent va sortir del poble i l'anà a trobar.

Mentrestant, els deixebles el pregaven: -Rabí, menja. Però ell els contestà: -Jo, per menjar, tenc un aliment que vosaltres no coneixeu. Els deixebles es preguntaven entre ells: -És que algú li ha portat menjar? Jesús els diu: -El meu aliment és fer la voluntat del qui m'ha enviat i dur a terme la seva obra. No teniu costum de dir: "Quatre mesos més i ja serem a la sega?" Doncs bé, jo us dic: alçau els ulls i mirau els camps; ja són rossos, a punt de segar! El segador ja cobra el jornal i recull el gra per a la vida eterna; així s'alegren plegats el sembrador i el segador. En aquest cas té raó la dita: "Un és el qui sembra i un altre el qui sega". Jo us he enviat a segar on vosaltres no havíeu treballat. Altres van treballar-hi i vosaltres us heu beneficiat del seu treball.

Molts dels samaritans d'aquell poble van creure en ell per la paraula de la dona, que assegurava: "M'ha dit tot el que he fet". Per això, quan els samaritans anaren a trobar-lo, li pregaven que es quedàs amb ells. I s'hi va quedar dos dies. Per la paraula d'ell mateix encara molts més van creure, i deien a la dona: -Ara ja no creim pel que tu dius. Nosaltres mateixos l'hem sentit i sabem que aquest és realment el salvador del món (Jn 4, 1-42).

Què diu el text

En aquest capítol trobam Jesús devora el pou de Jacob. El Senyor promet a la samaritana una aigua que es converteix per a qui la beu en un brollador que salta fins a la vida eterna (4, 14); qui la beu ja no torna a tenir set. Aquest simbolisme del pou està lligat a la història de la salvació d'Israel.

En la vocació de Natanael, Jesús es revela com un Jacob més gran: Jacob havia vist en una visió nocturna àngels de Déu que pujaven i baixaven. Jesús prediu a Natanael que els seus deixebles veuran el cel obert i els àngels de Déu pujar i baixar sobre aquell (1,51). Jacob va ser el gran patriarca que, amb el pou, va donar aigua, l'element fonamental de la vida. Però en l'home hi ha una set major.

El pou recorda també la font que Moisès va obrir a la roca del desert. Representa la Llei. Del pou de la Llei brolla l'aigua viva de la saviesa.

Jesús hauria pogut anar a Galilea per un altre camí (per Transjordània) però era necessari per a la missió messiànica de Jesús que passàs per Samaria. La nova aliança anunciada a Canà es dirigeix a la humanitat sencera. La presència de Jesús a Samaria és el resultat de la necessitat divina. Jesús ha d'anar cap al món que està més enllà de les fronteres d'Israel. El motiu pel qual Jesús parteix de Judea per dirigir-se a Galilea és que els fariseus s'havien assabentat que Jesús estava batejant més deixebles que Joan. La rellevància de Jesús no procedia del seu ministeri baptismal. Jesús és el que dona a conèixer Déu. Ell va batejar, però aquest ministeri va ser continuat pels seus deixebles.

En l'escena apareix una dona samaritana. Hi ha dues coses que produeixen escàndol: Jesús es troba amb una dona i a més a més és samaritana. Jesús comença el diàleg amb un imperatiu: «Dona'm aigua». La dona pregunta com és possible que un jueu demani aigua a un samarità: «els jueus no es fan amb els samaritans» (Jn 4, 9).

Fruit de l'amor salvífic de Déu, el do de Jesús ofereix la possibilitat de la vida eterna a la humanitat. La dona només pot

explicar l'origen de l'aigua segons la tradició de Jacob, la tradició que coneix. L'aigua del pou té el seu origen en el do fet pel patriarca Jacob (tots els que en varen beure varen quedar satisfets). La dona no podia imaginar que Jesús pogués ser més gran que Jacob.

En el text trobam un increment del respecte de la dona envers Jesús. En un primer moment es dirigeix a Jesús com un jueu, però posteriorment es dirigeix a ell com a 'senyor'. Finalment la dona es preguntarà si Jesús és el Crist i portarà d'altres samaritans davant Jesús. En el verset 15, la samaritana rebutja la paraula de Jesús. En els versets 25 i 29 la dona suggereix que Jesús podria ajustar-se a la seva idea del Messies.

En aquest moment, la situació conjugal de la dona es converteix en el centre de preocupació i desapareix la qüestió de l'aigua. La dona ha tingut una vida conjugal irregular i es trobava en una situació de pecat. Jesús té el poder de conèixer els secrets de la vida íntima de la dona. És aquí quan la dona mostra els primers signes d'obertura a Jesús en confessar: «Senyor, veig que ets un profeta».

En el verset 20 la dona suscita la qüestió del Garizim i Jerusalem. Jesús parla del culte a Déu com el culte al Pare.

En aquesta trobada de Jesús amb la samaritana es contrasten les tradicions jueves, que culminen en la salvació que duu Jesús, i les tradicions samaritanes. Jesús és jueu i parla de la superioritat de les tradicions jueves. Les tradicions samaritanes no posseeixen l'autoritat de la revelació de Déu. L'home a qui la dona es dirigeix en un primer moment com «un jueu» és qui duu la salvació. La salvació ve dels jueus. Jesús revela el camí cap al Pare a un món no jueu.

En el verset 23 apareix la concepció joànica de l'escatologia realitzada: «arriba l'hora, més ben dit, és ara». «Ara» és donarà culte al Pare. Garizim i Jerusalem queden així transcendits. L'autèntic adorador adora el Pare en esperit i veritat. S'exclouen les muntanyes santes i els seus santuaris. Déu es converteix en l'imperatiu de la pròpia vida.

Creix la comprensió de Jesús per part de la dona. S'havia dirigit a Jesús com «un jueu», «senyor», «un profeta» i «un Messies-Crist».

A 4,38 Jesús fa referència al treball necessari perquè la terra doni el seu fruit. Al començament del capítol es parla del cansament de Jesús. En l'evangeli de Joan sembla i camí s'identifiquen (anar cap a Déu Pare que l'ha enviat). L'evangelista assenyala que arriba al pou devers migdia (hora sexta). Al capítol 19, verset 14 trobam la mateixa expressió (devers migdia). Com passa a Canà, s'anticipa l'hora de Jesús (2, 4). El culte a què fa referència Jesús, en Esperit i Veritat, serà possible quan ell hagi lliurat l'Esperit, l'aigua viva que ofereix a la samaritana i que brollarà del seu costat obert.

Jesús s'asseu a la font, ocupa el seu lloc. Ell és la vertadera font que pren el lloc de la Llei, de la tradició i del Temple.

La dona samaritana és la representant de Samaria (no té nom propi), que vol apagar la seva set en el pou de Jacob (la seva tradició). Se'ns diu que Jesús està sol, els seus deixebles se n'havien anat a comprar menjar. És la trobada del Messies amb Samaria, la prostituta (4,16-18). Tornam a trobar la imatge del Messies Espòs que ara torna a cercar l'esposa infidel. Recordem Os 2,15-16 «jo la seduiré, la portaré al desert i li parlaré al cor».

La trobada de Jesús amb la samaritana comença amb una petició de Jesús: «Dona'm aigua». Jesús sent necessitat. Respondre a la necessitat és la condició per rebre el do de Déu. Donar aigua, un bé preuat, era senyal d'acollida. Jesús, cansat del camí (rebutjat de casa seva, Judea) demana ser acollit a Samaria. Ell respon a aquesta acollida donant la seva pròpia aigua. Jesús es presenta en aquesta escena com un home necessitat. Posant-se en aquest nivell de la necessitat corporal subratlla la igualtat i dignifica la dona. Samaria era un poble enemistat dels jueus, però el do de Déu es dirigeix a tots els homes.

La dona no coneix més aigua que la d'aquell pou i veu que Jesús no té el que es necessita per traure'n. Pensa que l'aigua s'ha d'extraure amb l'esforç humà. La dona es pregunta d'on farà Jesús brollar l'aigua viva. L'estranyesa que mostra la dona és la mateixa estranyesa que va manifestar Nicodem. Es tracta de l'aigua i de l'Esperit (3,5). Ni Nicodem ni la dona no s'imaginen un do de Déu gratuït, no coneixen l'amor de Déu.

El pou on té lloc l'encontre entre Jesús i la samaritana representava el do de Jacob als seus fills, al seu poble. El pou significava la Llei i Jesús es posa per damunt de la Llei, per damunt de Jacob. Jesús mostra la insuficiència del do de Jacob; la seva aigua no lleva definitivament la set. L'aigua que promet Jesús, l'Esperit que ell comunica, es converteix en cada home en una font que brolla contínuament, li dona vida. És un do permanent que fa néixer a una vida nova. Aquesta aigua calma l'anhel més profund de l'home.

En aquest punt de l'evangeli es passa d'una manera brusca del tema de l'aigua, de l'Esperit, al tema dels marits. Aquí hi ha un rerefons profètic (Osees). A Os 1,2 i 3,1, la prosti-

tuta i l'adúltera són símbol del regne d'Israel, capital Samària. El regne d'Israel havia abandonat el Déu vertader. Jesús li descobreix a la dona la seva vertadera set: «Ves a cridar el teu marit i torna». El marit té una connotació religiosa (Baal, senyor), representa la recerca de seguretats oposades al disseny de Déu. «Aquell dia, em dirà "Marit meu", no em dirà més "Baal meu"» (Os 2, 18). Jesús provoca en la dona que prengui consciència que el seu culte està substituït. En aquest moment, la dona introdueix el tema dels temples.

Jeroboam va prohibir als habitants del regne de Samària peregrinar al Temple de Jerusalem i va fer construir els seus propis altars. Els samaritans, en temps d'Esdras, no varen poder participar en la reconstrucció del temple de Jerusalem; varen aixecar el seu temple en la muntanya Garizim. La dona demana a Jesús quin és el vertader culte (culte samarità o culte jueu).

El culte a Déu ja no tindrà un lloc privilegiat (el temple de Jerusalem s'ha convertit en un mercat, una cova de lladres). Jesús mostra a la dona un culte nou: Jesús, lloc de la comunicació amb Déu. Ningú no va al Pare si no és per Ell.

Jerusalem o Garizim? El culte celebrat a la muntanya Garizim era idolàtric. L'únic Déu vertader és aquell a qui està dedicat el temple de Jerusalem. Per això Jesús diu que la salvació ve dels jueus. La salvació que ve dels jueus és Jesús, el Messies.

El vertader culte, subratlla Jesús, ja no es donarà a un Déu llunyà, sinó al Pare. Se l'adorarà en Esperit i en Veritat. S'estableix una relació personal entre Déu i l'home. Cobra sentit l'oposició de Jesús al temple i la substitució d'aquest pel nou santuari, el seu cos. Déu no vol cultes com els de l'antiga

aliança.

Jesús remarca a la dona que l'hora ha arribat. L'home que té al davant és el Messies.

En aquest moment apareixen en l'escena els deixebles i té lloc l'anunci de la dona del que ha sentit amb Jesús. Hi ha un detall important en aquest passatge, la dona deixa la gerra. La gerra podria representar la Llei. Aquella gerra tenia aigua que no calmava la seva set. La dona presenta Jesús com un home que tenia set, com tots els homes. Jesús, en la trobada amb la samaritana, obre una porta convidant a passar de la mort a la vida.

Davant el testimoni de la dona, el poble respon. Els habitants de Samaria van a cercar l'aigua nova.

Joan intercala aquí un diàleg de Jesús amb els seus deixebles. Els deixebles havien deixat Jesús devora el pou per anar a comprar aliments. Quan tornen, Jesús no respon a allò que li ordenen: «menja». Jesús els parla d'un aliment que té sempre i que ells no coneixen. De la mateixa manera que la samaritana no va poder transcendir la realitat física «d'aquest pou» i «d'aquesta aigua», els deixebles només poden pensar en «aquest aliment». L'aliment de Jesús es troba a fer la voluntat del que l'ha enviat. Jesús havia de passar per Samaria. És la voluntat del Pare: estar present en aquesta terra no jueva. Jesús exposa on es troba la vida vertadera. Jesús s'identifica amb el Pare com a font de vida. Jesús ha atret cap a la seva persona els samaritans. Jesús ha sembrat i els deixebles recullen la collita.

Jesús arriba al pou cansat i mostra una necessitat: té set. Apareix la imatge del sembrador i el segador. Jesús a Judea

no va ser ben acollit, a Samaria sí. Judea no escolta. Quan els samaritans arriben on és Jesús, reaccionen amb el desig de la seva presència. Jesús es quedarà amb ells dos dies. Jesús comunica la vida als que han respost al seu anunci amb la fe. La fe d'aquestes persones ja no es fonamenta en l'experiència de la dona, sinó en l'experiència personal de cada un d'ells que han escoltat Jesús i els duu a afirmar que és el salvador del món. En la teologia joànica de la revelació i la salvació no s'exclou ningú per raons de raça, cultura o religió. La promesa que el món se salvi a través de Jesús s'està complint en aquest relat.

Què em diu el text a mi

Jesús, durant el seu ministeri públic, va provocar molt. En aquest passatge bíblic se'ns narra la trobada amb una dona i a més samaritana (Samaria, poble per tradició enemistat dels jueus). Jesús en aquesta escena mostra una necessitat; arriba al pou i té set i està cansat. Mostra la vulnerabilitat i la fragilitat de Jesús. La dona en la societat de Jesús no tenia cap valor, el seu testimoni no tenia cap credibilitat. I Jesús en aquesta escena posa la dona en el centre i mostra una gran tendresa envers ella. Ens mostra el Déu de la misericòrdia incorporant el que està perdut, exclòs i rebutjat. Jesús actua així perquè el seu Regne està destinat a tots. L'apropament de Jesús als pecadors evidencia la crida universal que Déu fa a l'home. Aquesta crida universal romp qualsevol temptativa d'una comunitat apartada del món i tancada en la puresa (els jueus es mouen amb les categories de puresa i impuresa). No és el mèrit aquí el que es té en compte, sinó la gratuïtat d'una elecció immerescuda. La universalitat de l'amor de Déu manifesta la infinita dignitat del concret (la samaritana). La bondat de Déu es revela en l'apropament de Jesús als marginats. En aquests versets es veu com aquests

grups marginats (dona samaritana) estan més oberts al do de Déu.

En aquest relat bíblic, una vegada més és Déu qui pren la iniciativa, qui surt a l'encontre de l'home, en aquest cas la samaritana. Déu en Jesús convida aquesta dona samaritana a participar de la seva mateixa vida: «Si sabessis quin és el do de Déu i qui és el que et diu: “Dona'm aigua”, ets tu qui li n'hauries demanada, i ell t'hauria donat aigua viva» (Jn 4, 10). El Regne de Déu és un do, no es conquesta amb l'esforç humà. El Regne de Déu no es conquesta amb l'esforç humà, però demana la conversió, deixar-se omplir per un amor més gran: «tots els qui beuen aigua d'aquesta tornen a tenir set. Però el qui begui de l'aigua que jo li donaré, mai més no tindrà set» (Jn 4, 13-14). El Déu de Jesús només salva.

Hi ha una idea que cal destacar. En els evangelis queda patent que el Regne de Déu és una oferta universal de salvació, però es realitza històricament des dels que viuen als marges del món, des dels més petits. Aquest és el gran escàndol que produeix el missatge de Jesús.

Aquest relat de la samaritana ens parla també de la Llei. Jesús revoluciona el sentit de la relació amb Déu que només adquireix el seu sentit en la correcta relació amb els homes. Déu ja no és aquell a qui se serveix pel culte sinó pel servei a l'home en la seva necessitat.

Hem de fer també una referència al Temple. Jesús fa veure a la samaritana que el lloc de l'encontre amb Déu no és el Temple, sinó el mateix Jesús. Se suprimeix així una concepció religiosa que s'institucionalitza en la seva pretensió de control i manipulació del sagrat. Tot allò que el Temple representava s'ho atribueix Jesús. Ell és l'accés al Regne de Déu.

La praxi de Jesús és alliberadora, reintegra a la comunió amb Déu a partir de la comunió amb si mateix.

En Jesús se subverteix el sistema religiós de mediacions (la Llei i el Temple) i Ell queda en el centre i reclama vida per a l'home.

Jesús té consciència que la causa de Déu està unida a la seva pròpia persona «Sé que ha de venir el Messies, és a dir, l'Ungit [...] Jesús li respon: -Som jo, el qui et parla» (Jn 4, 25-26). Quina és la causa de Déu? Que l'home visqui.

Què respon aquest text a la vida

En aquest relat bíblic trobam dues imatges interessants: el cansament de Jesús i la set de la samaritana.

El cansament de Jesús és expressió també del nostre propi cansament. Cansament pel camí dur i difícil, cansament per la incomprensió, cansament per la falta d'horitzó i d'esperança, cansament per la insatisfacció permanent, cansament per la falta de sentit.

La set de la samaritana és també la nostra set. Set de felicitat, set de plenitud, set d'estimar i de ser estimat, set de veritat, set d'autenticitat, set de vida nova, set de transcendència.

Trobam la indigència humana i la sobreabundància d'amor de Déu. Déu ens dona l'aigua viva, l'aigua que calma la set. Jesús, el Messies, el Senyor, és la vertadera font de vida. S'apropa a la humanitat assedegada representada per aquesta dona samaritana. S'apropa com un nuvi a la seva núvia.

El diàleg entre Jesús i la samaritana és tendre i transforma-

dor. En aquest diàleg la samaritana descobreix la seva pròpia realitat, assumeix la seva pròpia història. La trobada amb Jesús sana, salva. La samaritana sent la presència alliberadora del Senyor, és una experiència de pau i de serenitat.

En el diàleg amb el Senyor no hi ha exclosos. Jesús posa en el centre de l'escena una dona i, a més, samaritana (poble enemistat per tradició amb el poble jueu). Tots som dignes de l'Amor creatiu i la paraula alliberadora de Jesús.

Jesús apareix indigent, necessitat i des d'aquesta indigència i necessitat, evangelitza. Jesús es mostra necessitat d'aigua, d'afecte, de companyia, de diàleg. Està cansat del camí. Des d'aquesta situació, Jesús demana aigua perquè té set. Jesús és qui demana però també qui dona (aigua viva). Després de la trobada de la dona amb Jesús, la dona passa de ser evangelitzada a evangelitzar.

Una altra imatge que cal destacar és la imatge del pou de Jacob. Com el Senyor i la samaritana, nosaltres també hauríem de tenir pous, llocs on poder descansar del camí, de les situacions difícils de la vida; llocs on poder dialogar amb serenor amb algú per orientar-nos, revisar-nos, retrobar-nos; llocs on beure de l'aigua que dona vida i regenera, canvia la nostra situació. Déu s'apropa a nosaltres, es troba amb nosaltres en el quotidià, on treballam, patim i estimam.

Tots tenim el desig de salvació; tots anhelam plenitud, felicitat complerta, totalment realitzada. I no obstant això, aquesta realització complerta no arriba mai perquè l'element comú a tot desig és l'ansia de «quelcom» que no podem aconseguir amb les nostres forces. Això fa que sentim que sempre ens falta qualche cosa i l'existència es presenti com desert, exili, camí. Som el desig que algú ha sembrat en nosaltres. Déu,

l'Etern, ens ha destinat a l'eternitat, un horitzó que ens és regalat. Jesús posa de manifest en aquest passatge bíblic la plenitud de vida a la qual Déu ens ha destinat. Déu es presenta com la major garantia de sentit.

En l'encontre entre Jesús i la samaritana veim com només pot donar el qui prèviament ha rebut de manera incondicional. La possibilitat de donar-se es fonamenta en el do previ rebut. Només l'amor donat gratuïtament engendra vida. Déu té un pla de salvació únic i irrepetible per cada un de nosaltres. Déu cerca l'home. La plenitud de l'home depèn de quelcom que ell no posseeix i ha de rebre de l'Altre.

UNA TROBADA TRANSFORMADORA

Margalida Oliver Colom

PREGÀRIA

Senyor Déu, Pare nostre: et donam gràcies perquè estam
reunits;
et donam gràcies perquè formam grup i ens podem ajudar
mútuament.

Pare, obre'ns els ulls i el cor, com ho feres amb la
Samaritana,
perquè vegem la nostra vida en tota la seva profunditat:
que la nostra mirada, ampla i amorosa com la teva, arribi a
tots aquells que tenim més a prop.

Envia'ns el teu Esperit jove i valent, al nostre cor:
transforma'ns en fills teus,
que sapiguem estimar-te, que sapiguem col·laborar en la
teva acció en el món.

Fes-nos estar atents i actius davant els problemes i els mals
que hi ha al nostre voltant;

posa en els nostres llavis paraules que siguin llum;
ensenya'ns a fer créixer el teu amor a tot arreu.

T'ho demanam per Jesucrist, que és la teva Mirada, Acció i
Paraula entre nosaltres. Amén.

TEXT BÍBLIC: Joan 4,1-42

«Jesús va saber que havia arribat a oïda dels fariseus que ell feia més deixebles i en batiava més que Joan. De fet, no era Jesús qui batiava, sinó els seus deixebles. Llavors va deixar Judea i se'n tornà a Galilea. Jesús havia de travessar Samària. Arribà, doncs, en una població samaritana que es deia Sicar, no gaire lluny de la propietat que Jacob havia donat al

seu fill Josep; allà hi havia el pou de Jacob. Jesús, cansat de caminar, s'assegué allà devora el pou. Era cap al migdia. Una dona de Samaria es presentà a treure aigua. Jesús li diu: -Dona'm aigua. Els seus deixebles se n'havien anat al poble a comprar menjar. Però la dona samaritana preguntà a Jesús: -Com és que tu, que ets jueu, em demanes aigua a mi, que som samaritana? Cal recordar que els jueus no es fan amb els samaritans. Jesús li respongué: - Si sabessis quin és el do de Déu i qui és el qui et diu: "Dona'm aigua", ets tu qui li n'hauries demanada, i ell t'hauria donat aigua viva". La dona li diu: - Senyor, no tens res per a pouar i aquest pou és fondo. D'on la trauràs, l'aigua viva? El nostre pare Jacob ens va donar aquest pou, i en bevia tant ell com els seus fills i el seu bestiar. Que potser ets més gran que ell? Jesús li respongué: -Tots els qui beuen aigua d'aquesta tornen a tenir set. Però el qui begui de l'aigua que jo li donaré, mai més no tindrà set: l'aigua que jo li donaré es convertirà dins ell en una font d'on brollarà vida eterna. Li diu la dona: - Senyor, dona'm aigua d'aquesta! Així no tindrè més set ni hauré de venir aquí a pouar. Ell li diu: - Ves a cridar el teu marit i torna. La dona li contestà: - No en tenc, de marit. Li diu Jesús: - Fas bé de dir que no en tens. N'has tingut cinc, i l'home que ara tens no és el teu marit. En això has dit la veritat! La dona li respon: -Senyor, veig que ets un profeta. Els nostres pares van adorar Déu en aquesta muntanya, però vosaltres deis que el lloc on cal adorar-lo és Jerusalem. Jesús li diu: - Creu-me, dona, arriba l'hora que el lloc on adorareu el Pare no serà ni aquesta muntanya ni Jerusalem. Vosaltres adorau allò que no coneixeu. Nosaltres sí que adoram allò que coneixem, perquè la salvació ve dels jueus. Però arriba l'hora, més ben dit, és ara, que els autèntics adoradors adoraran el Pare en Esperit i en veritat. Aquests són els adoradors que vol el Pare. Déu és esperit. Per això els qui l'adoren han de fer-ho en Esperit i en veritat. Li diu la dona: - Sé que ha de venir el Messies, és

a dir, l'Ungit. Quan ell vengui, ens ho explicarà tot. Jesús li respon: - Som jo, el qui et parla. En aquell moment arribaren els deixebles. S'estranyaren que parlàs amb una dona, però cap d'ells no va gosar preguntar-li què volia o per què parlava amb ella. Llavors la dona deixà la gerra i se'n va anar al poble a dir a la gent: - Veniu a veure un home que m'ha dit tot el que he fet. No deu ser el Messies? La gent va sortir del poble i l'anà a trobar. Mentrestant, els deixebles el pregaven: - Rabí, menja. Però ell els contestà: - Jo, per menjar, tenc un aliment que vosaltres no coneixeu. Els deixebles es preguntaven entre ells: - És que algú li ha portat menjar? Jesús els diu: - El meu aliment és fer la voluntat del qui m'ha enviat i dur a terme la seva obra. No teniu costum de dir: "Quatre mesos més i ja serem a la sega"? Doncs bé, jo us dic: alçau els ulls i mirau els camps; ja són rossos, a punt de segar! El segador ja cobra el jornal i recull el gra per a la vida eterna; així s'alegren plegats el sembrador i el segador. En aquest cas té raó la dita: "Un és el qui sembra i un altre el qui sega". Jo us he enviat a segar on vosaltres no havíeu treballat. Altres van treballar-hi, i vosaltres us heu beneficiat del seu treball. Molts dels samaritans d'aquell poble van creure en ell per la paraula de la dona, que assegurava: «M'ha dit tot el que he fet». Per això quan els samaritans anaren a trobar-lo, li pregaven que es quedàs amb ells. I s'hi va quedar dos dies. Per la paraula d'ell mateix encara molts més van creure, i deien a la dona: - Ara ja no creim pel que tu dius. Nosaltres mateixos l'hem sentit i sabem que aquest és realment el salvador del món.»

MIR QUÈ DIU EL TEXT

El text comença contant-nos les inquietuds i desconfiances dels fariseus davant l'augment dels deixebles de Jesús, fet que no els agrada gens. Quan Jesús se n'adona, abandona Judea i se'n va cap a Galilea. Jesús se sent cansat i en el

camí, té set i està tot sol. Per això s'asseu devora el pou de Jacob pròxim al lloc de Sicar. Era migdia. També allà s'hi acosta una dona a cercar aigua. No sabia ella que aquell dia i aquella hora era la seva hora de gràcia. De la dona no sabem el nom, amb això el narrador vol representar amb aquesta dona tantes d'altres dones senzilles del poble.

Com en tantes altres ocasions, *Jesús pren la iniciativa de la trobada*. Ho fa a la seva manera i des d'una situació actual: està cansat i té set. Es dirigeix a la dona: «Dona'm de beure.» Ella se sorprèn d'escoltar-lo. I des d'aquesta sorpresa comença el diàleg: –Però com t'atreveixes tu, essent jueu, a demanar-me aigua a mi, que som samaritana? No te n'adones que estàs fent diverses infraccions? Segons les normes socials d'aquell moment, un home just no s'acostava a una dona i menys si havia tingut sis homes. Els homes i les dones no es parlaven. I més encara, els samaritans no es parlaven amb els jueus.

Jesús escolta, se n'adona com la dona està massa sorpresa per la seva forma d'actuar i es defensa. I es defensa atacant, la seva reacció espontània està condicionada pels prejudicis. El pitjor és que quan es defensa, sense saber-ho, es tanca a la novetat i a la vida de Jesús. Una novetat que té al davant i dins ella mateixa però que no pot reconèixer.

Jesús adopta una postura d'acollida, proximitat, comprensió i valoració vers la dona. Entén la seva sorpresa, reconeix que ella també està necessitada, és filla de les seves influències. I fa el que li han ensenyat a fer. Jesús, amb les seves paraules, la convida a endinsar-se en la profunditat del pou abandonant la superfície des d'on ella ha reaccionat amb la seva resposta evasiva del primer moment: –Mira, dona, jo tenc set, i tu pots alleugerir-me-la traient aigua del pou, però per així

com et mostres et faig veure que tu també tens set. Set de **companyia profunda**, perquè et sents tota sola. Set de **fecunditat**, set de **sentit de la vida**, sentit per viure i anunciar la vida. Set **d'amor vertader**. I jo tenc possibilitat de saciar aquesta set teva (cf. 4,10).

Dins la dona hi ha la pregunta de la vida: qui ets tu, Jesús? Qui ets que em tractes així? Qui ets tu, que m'ofereixes alguna cosa diferent al que he conegut fins ara?. Qui ets, que sense quasi adonar-me'n m'has ajudat a connectar amb el meu espai interior, espai preparat per a la vida i en el qual sent un buit? Sembla que la identitat de Jesús (un jueu), que tan clarament tenia la dona al començament del diàleg, comença a quedar qüestionada. Per això li surt la pregunta: Qui ets?

La dona Samaritana pronuncia la seva veritat senzillament, com qualsevol que s'allibera quan diu «*No tenc marit*» (v. 17). És a dir: no tenc un amor que em centri. L'amor no ocupa el centre de la meua vida, per això camín de banda a banda per casa dels veïns.

I la dona se sent profundament compresa, connectada amb ella mateixa i dignificada. Es percep clarament quan li diu a Jesús: «**Veig que ets un profeta...**» (4,19) I si tal volta en queda algun dubte, recordem el missatge de la dona als del seu poble, la forma en què defineix Jesús, la fesomia que sobretot li ha arribat d'Ell: «**...un home que m'ha dit tot quant he fet**» (v. 29) Avui podríem expressar-ho d'una altra manera. És com si la dona comunicàs als del seu poble: –Jesús m'ha tractat amb dignitat, m'ha pres seriosament, em coneix a fons, m'acull, m'entén, m'ha alliberat de les pedres i obstruccions. M'ha eixamplat el meu espai interior per poder connectar amb allò profund i obrir-me a la vida. Obrir-me

a l'Amor. M'he sorprès cridada a ser deixeble, per això **he deixat la gerra** (v. 28), com Pere va deixar les xarxes i vaig corrents als meus germans a anunciar que Ell viu, que Ell tal volta és el Messies, el Salvador que ens ha nascut (cf. 4,29). Jesús es revela a qui l'acull i mostra l'amor i els desitjos del Pare. Acaba el seu diàleg amb una petició: «**Creu-me dona**» (v.21) Creu que aquesta és l'hora en què «**el Pare vol ser adorat en esperit i en veritat perquè Déu és esperit...**» (v. 21-25). «**Som jo el qui està parlant amb tu**» (4, 26).

La dona li diu «**Messies**» (v. 25) i es llavors quan Jesús fa la gran manifestació «**JO SOM**» (v. 26), una de les més solemnes declaracions sobre la seva identitat. Jesús no es veu forçat per la situació de donar aquesta resposta sinó que, deliberadament i per pròpia iniciativa, concedeix aquesta «**gràcia**» a la dona.

ALLÒ QUE EM DIU EL TEXT

Amb la contemplació d'aquest passatge ens adonam com Jesús practica l'empatia a fons, aquesta qualitat que permet posar-se dins la pell de l'altre per poder-lo entendre, fins i tot sense estar d'acord amb ell. Jesús ha decidit obrir espai per a la trobada amb aquesta dona i no queda aturat per la seva primera reacció. Al contrari, se n'adona que tots dos estan en una situació similar de necessitat i carència. Les respectives necessitats de cada un els col·loquen en el pla inicial d'igualtat.

El pou esdevindrà testimoni d'aquesta trobada. Testimoni d'acollida i desconfiança, de paraules i silencis, de mirades i gestos, de sentiments manifestats i tapats, de preguntes desconcertants i tranquil·litzadores. Jesús provoca un canvi de nivell en la conversa, s'endinsa en el pou disposat, com a

ella, a retirar, una per una, totes les pedres que l'impedeixen reconèixer la seva veu; connectar amb el profund, descobrir en la profunditat de si mateixa, el seu desig d'aigua viva.

Per a Jesús el temps no compta, Ell no té pressa per situar-se en el centre; fa tot el camí del diàleg amb ella. I a poc a poc descendeix a la profunditat, suscitant les preguntes en la dona i oferint-li Ell mateix nous missatges de vida (cf. 13-14). Jesús convida la dona a ser sincera, en la profunditat d'ella mateixa, perquè si no, no serà possible connectar amb la font. «**Ves-ten a casa teva, crida el teu marit i torna aquí**» (4, 16). És a dir:

Ves-ten a casa: habita la teva casa, la teva vida, la teva realitat. Sigues sincera amb tu mateixa. No caminis per casa dels veïns. Reconcilia't amb tu mateixa.

Crida el teu marit: identifica els teus vincles, les relacions que vius, el sentit de pertinença que és central en tu. Identifica l'amor que et mou a caminar.

Torna aquí: quan arribis a la profunditat de tu mateixa, trobis el que trobis, no desesperis. Jo t'acompany en l'aventura de la reconciliació i t'esper de nou. Si ho vius a fons, sentiràs que has pogut retirar les pedres que obstruïen l'accés a allò profund de tu mateixa, a la font de la vida i de l'amor.

La dona ha canviat el desig inicial de l'aigua material per l'aigua de la Vida. Reneix a una llibertat nova, la llibertat de l'amor, per tornar corrents al poble i anunciar als seus veïns tot quant ha vist i ha sentit en la relació amb el Verb de la vida. La seva experiència és semblant a la de les dones al matí de Pasqua o a la de l'Estimat, quan reconeix que, també per ell, la Vida s'ha fet visible. Aquesta dona coneix el Do de

saber qui és realment i quina és la qualitat de la Vida que l'habita.

COM APLIC EL TEXT A LA VIDA

Sols una vida viscuda amb passió com a conseqüència de la trobada és una vida vertadera. Per tant, les relacions autèntiques sols són vertaderes i autèntiques quan són fruit d'aquesta trobada. Quan s'ha donat amb la persona l'experiència de trobar-se amb el Senyor i haver experimentat que Ell ha fixat els ulls en mi i jo en Ell. I aquesta experiència t'acompanya sempre, ja no t'abandona mai.

En moltes ocasions difícils de la nostra vida, l'única possibilitat que la vida cresqui es troba en un pou d'aigües profundes i de difícil accés. Jesús està decidit a entrar en diàleg amb la dona perquè pugui adonar-se d'on i com està vivint, perquè pugui començar a reconèixer el do que porta dedins, perquè pugui descobrir-lo i acollir-lo com el Salvador del món (4, 42). I aquesta decisió la realitza a la seva manera, com la seva entrada en el món en una cova de Betlem. Obri camins a la trobada mostrant la seva vulnerabilitat, demanant el que la dona li pot donar a Ell: –Dona'm de beure, que tenc set i tu tens l'instrument per treure aigua del pou.

Podem demanar-nos: quina conversa es produeix avui entre Jesús i jo, si me'n tem que seu aquí, esperant-me? Com ressonen dins mi les primeres preguntes de la dona dirigides a Jesús?

Quan la Vida es fa visible, la nostra forma d'estar en la vida canvia. Començam a entendre el que significa viure la vida com a missió.

“La Trobada” en Jesús i el Do de l’amor provoquen en la dona Samaritana i, també es poden donar en nosaltres, una sèrie de desplaçaments i canvis en cadena. La dona ha passat:

De la desorientació existencial a l’obertura a la vida: aquella que al principi apareix sense rumb i feta un *desert*, producte d’una història de fracassos que la caracteritzen com algú desconfiat, fa un gir a la seva vida: incapaç d’obrir-se i assaborir la novetat, corre a anunciar als altres el que ha viscut, donant-los raó de l’esperança que l’habita i llançant-la a viure en claus noves des del Do que ha descobert.

De l’anonimat a la visibilitat social: la dona desenvolupa un paper fonamental en el relat pel fet d’aparèixer com a anunciadora de la Presència i l’acció de Jesús enmig dels seus, ja que per això s’ha encarnat. Es converteix en una vertadera Apostolessa, com Maria Magdalena. Ambdues foren missatgeres d’una Bona Notícia: comunicar als altres quant han conegut. I ho fa amb la passió per l’anunci, amb la crida a l’adhesió a Jesús.

De l’exclusió territorial a la universalitat inclusiva: els que eren territoris d’altres es converteixen en espais on el Déu de Jesús deixa sentir la seva acció; Jesús és salvador del món, que hi ve amb la ferma voluntat que tots se salvin i arribin al coneixement de la veritat, mostrant-se obertament com a portador de vida per a tots.

Del desconeixement a la confessió de la fe: el relat es tanca amb la confessió no sols de la dona, sinó de tota la ciutat de Samaria que proclama obertament Jesús com a Salvador del món. Es completa així un itinerari de «passos» que condueix la dona i els veïns fins a la proximitat amb el Déu viu, present en Jesús, que compleix les promeses.

Per **LA TROBADA**, dos camins distints convergeixen: el de Jesús i el de la dona samaritana, dos camins que acaben trobant-se..., però no sols entre si, sinó també amb el camí del poble a través de l'anunci d'ella. La gràcia de la conversió és donar la volta completament per la trobada viscuda amb Ell. Comencem a entendre què significa viure la fe. La fe en Jesús és un procés que pot perllongar-se anys abans de produir-se la vertadera conversió, després d'haver viscut petites conversions i obertures a la veritat. Contemplant aquest text ens adonam de quins són aquests canvis que se'ns concedeixen per «gràcia», experimentats en la trobada amb Jesús:

Ens treu de les nostres rutines i de les nostres preocupacions purament materials, dels quefers ordinaris de la nostra vida, cap a valors més alts: el do de Déu.

Ens obri a una nova manera de viure l'amor. No és tan senzill rebre el do de Déu, suposa i exigeix un canvi de vida en tot allò que afectivament va malament, deixant-nos qüestionar i curar.

Purifica la nostra imatge deformada de Déu. Jesús ens obri a una autèntica adoració de Déu en esperit i en veritat, donant menys importància a la rutina exterior i més al nostre cultiu interior.

Ens obri i llança als altres, a l'anunci.

Per convertir-nos hem de renunciar a moltes coses que estimam, però finalment es té l'experiència que tudar la vida en nom de Jesús és guanyar-la. Els samaritans van haver de renunciar al pou de Jacob, però Jesús els va proporcionar l'aigua viva que els va saciar la seva set eternament. Van haver de renunciar a la muntanya en què donaven culte, però Jesús els va oferir la possibilitat de trobar Déu en qualsevol lloc. Creien que Jacob era el personatge més important de la història, però trobaren algú més gran que Jacob. Esperaven

la vinguda del Messies, i Jesús va canviar aquesta esperança en realitat, en certesa.

EL FILL PRÒDIG (Lc 15, 11-32)

Juan Carlos Thomàs Sedano

Ens posam amb un cor receptiu i assossegat davant Déu per fer possible que l'Esperit transformi el nostre interior.

Començam,¹ tots plegats, donant gràcies per totes aquelles coses bones que ens fan possible anar descobrint el sentit de la nostra vida que podem veure reflectit a la paràbola del fill pròdig.

El tema està en el perdó de Déu als pecadors i la redacció comença amb la menció de personatges ben determinats: els escribes i fariseus que critiquen Jesús perquè rep els publicans i els pecadors. El text comprèn una introducció narrativa; segueix un discurs de Jesús amb tres paràboles: la de l'ovella perduda, la de la dracma perduda, que té la mateixa estructura, i la del fill pròdig. Els escribes i fariseus deien: aquest home rep els pecadors i menja amb ells. La base de la crítica era el pressupost que un jueu no havia d'ajuntar-se amb els sense Déu. La paràbola de l'ovella perduda serveix a Lluc per respondre la pregunta per què rep Jesús els pecadors. La segona paràbola, la de la moneda perduda, al cas de la dona que ha perdut la dracma. El fi de la paràbola és el mateix que el de l'ovella perduda, el goig al cel pel penediment del pecador.

La paràbola designada habitualment com la del «fill pròdig» és molt clara en la composició del tema. És qüestió fàcil identificar cadascuna de les tres figures: la generositat del pare,

---

¹ Aquest camí de reflexió, l'iniciem basant-nos en els llibres i/o documents següents: AGUILÓ, ALFONSO: *Estudio sobre el libro de Newman* i de les reflexions d'aquesta paràbola dels «Agustinos Recoletos».

la conducta irreflexiva del fill menor i l'egoista i interessada del fill gran. La figura del pare descobreix el cor de Déu manifestat en Jesús. No deixa d'anomenar «fill» l'extraviat, sinó que l'espera i el recull sense sospites. Pel que fa a la figura del fill gran, sense dubte hi ha molts cristians que raonen com ell: critiquen les faltes dels seus germans i voldrien tenir-los lluny de la casa; estan satisfets de l'acompliment dels seus deures i exigeixen la paga. Jesús els convida a tenir els mateixos sentiments que el Pare.

Aquesta reflexió, la iniciam amb l'ajuda de la lletra d'aquesta cançó que ben bé hauria pogut cantar el fill en ser rebut per l'amor del pare que l'esperava.

Benvolgut Pare, tornem cecs i cansats.

Fes-nos el do de la teva amistat.

Que visquem sempre la joia del perdó.

Que ocupem sempre un lloc al teu costat.

A les mans teves posem nostre pecat.

Estem segurs del teu amor fidel.

Dona'ns la força que ens cal per caminar

cercant humils la teva voluntat.

Pare, ja ho veus, hem pecat. Pare, tornem a Tu.

Mira'ns, ens sentim fills teus.

Pare, tornem a Tu.

Ja ho veus que fàcil ens és tornar a oblidar.

que ets nostre Pare i ens tractes com a fills.

Que no hem de témer que tu ens vols tal com som.

Només demanes nostra sinceritat.

Ens cal aprendre a sentir-nos prop teu.

A reconèixer que el teu amor és gran.

Sentir-nos lliures en viure com a fills.

I dedicar-nos a ser tots més germans.

Continuam amb la lectura del text que volem compartir en les nostres reflexions i pregàries

11 I digué encara:

–Un home tenia dos fills.

12 Un dia, el més jove digué al pare:

–Pare, dona'm la part de l'herència que em toca.

Ell els va repartir els béns.

13 Al cap d'uns quants dies, el més jove va vendre's tot el que tenia i se'n va anar amb els diners en un país llunyà.

Un cop allí, dilapidà la seva fortuna portant una vida dissoluta.

14 Quan s'ho hagué malgastat tot, vingué una gran fam en aquell país i començà a passar necessitat.

15 Llavors es va llogar a un propietari d'aquell país, que l'envià als seus camps a pasturar porcs.

16 Tenia ganes d'atipar-se de les garroves que menjaven els porcs, però ningú no li'n donava.

17 Llavors reflexionà i es digué: “Quants jornalers del meu pare tenen pa de sobres i jo aquí m'estic morint de fam!

18 Aniré a trobar el meu pare i li diré: Pare, he pecat contra el cel i contra tu.

19 Ja no meresc que em diguin fill teu; tracta'm com un dels teus jornalers.”

20 I se n'anà a trobar el seu pare. Encara era lluny, que el seu pare el veié i es commogué, corregué a tirar-se-li al coll i el besà.

21 El fill li digué:

–Pare, he pecat contra el cel i contra tu. Ja no meresc que em diguin fill teu.

22 »Però el pare digué als seus criats:

»--De pressa, portau el vestit millor i posau-l'hi, posau-li també l'anell i les sandàlies,

23 portau el vedell gras i matau-lo, mengem i celebrem-ho,

24 perquè aquest fill meu era mort i ha tornat a la vida, estava perdut i l'hem trobat.

»I es posaren a celebrar-ho.

25 Mentrestant, el fill gran era al camp. Quan, de tornada, s'acostava a la casa, va sentir músiques i balls

26 i cridà un dels criats per preguntar-li què era allò.

27 Ell li digué:

»--El teu germà ha tornat. El teu pare l'ha trobat en bona salut i ha fet matar el vedell gras.

28 El germà gran s'indignà i no volia entrar. Llavors el seu pare va sortir i el pregava.

29 Però ell li respongué:

--Fa molts anys que et servesc sense desobeir mai ni un de sol dels teus manaments, i tu encara no m'has donat un cabrit per a fer festa amb els meus amics.

30 En canvi, quan ha tornat aquest fill teu després de consumir els teus béns amb prostitutes, has fet matar el vedell gras.

31 »El pare li contestà:

»--Fill, tu sempre ets amb mi, i tot el que és meu és teu.

32 Però calia celebrar-ho i alegrar-se, perquè aquest germà teu era mort i ha tornat a la vida, estava perdut i l'hem trobat.

Començam la nostra reflexió.

MEDITATIO

Els cristians hem fet servir molt l'expressió del "fill pròdig", sense caure en el fet que la realitat fonamental és el Déu Pare misericordiós. La paràbola requereix, per tant, una visió diferent i més plena. L'home, quan examina el seu cor, comprova la seva inclinació al mal i se sent inundat per molts de mals. En negar-se amb freqüència a reconèixer Déu com el

seu principi, trenca l'home la deguda subordinació tant pel que toca a la seva pròpia persona com a les relacions amb els altres i amb la resta de la creació.

És això el que explica la divisió íntima de l'home. Tota la vida humana, la individual i la col·lectiva, es presenta com a lluita entre el bé i el mal, entre la llum i les tenebres. Més encara, l'home es nota incapaç de dominar amb eficàcia per si mateix els atacs del mal.

La paràbola del Pare misericordiós té sentit universal i pobre d'aquell que assumeixi la «fidelitat» del germà gran desqualificant els altres! L'ensenyament de Jesús és sempre la llum necessària per a donar a la vida una mirada neta, confiada i esperançadora.

En el camí se senten les veus que conviden a gaudir i és possible que no sapiguem descobrir el que ens pot treure del que és recte i del que confia en Déu. La temptació està al nostre costat, però més endins hi ha el Pare misericordiós que ens recull a casa i ens fa participants del seu amor en una abraçada que és perdó i salvació.

ORATIO

Senyor, Tu ens has regalat el do de la llibertat perquè lliurement visquem i gaudim de la joia de realitzar-nos en plenitud. Voldríem viure més en profunditat perquè Tu siguis la nostra llibertat. És cert, i Tu ho saps millor que ningú, com és la nostra debilitat i el nostre cansament i com ens convertim en fills desagraïts, allunyant-nos de Tu. Omple el nostre cor de fe i d'humilitat perquè puguem descobrir el teu camí i no perdre'ns en tot allò que ens atordeix i ens desvia del teu camí.

Senyor, estam convençuts que els nostres abandonaments, les nostres mediocritats, han originat en nosaltres insatisfaccions i també frustracions. Fes que puguem apropar-nos a Tu per sortir del perill del desgast, del cansament i del desànim. Fes-nos rectificar, caure en el compte que Tu ets la raó de tot i, que trobant-te, visquem amb esperança i amb goig perquè només Tu ets el refugi i la salvació.

Que cada dia i cada moment sentim la teva veu que ens porti a redescobrir i a viure la teva misericòrdia infinita i aprenquem així que Tu només ets la Veritat. Acosta't, Senyor, als nostres innombrables problemes i guarda'ns en la teva pau.

Preguem

Vine, Esperit Sant, envia'ns des del Cel un raig de la teva llum.

Vine, Pare dels pobres, vine, donador dels dons, vine, llum dels cors. Consolador perfecte, dolç hoste de l'ànima, dolcíssim consol. Descans a la fatiga, en l'ardor tranquil·litat, consol en el plor.

Oh Llum Santíssima, plena en el més profund dels cors dels teus fidels.

Sense la teva força, no hi ha en l'home, res que sigui innocent.

Renta el que està tacat, rega el que és àrid, cura el que està malalt. Doblega el que és rígid, escalfa el que és fred, redreça l'extraviat.

Concedeix als teus fidels, que en tu confien, els teus set sagrats dons.

Dona'ls virtut i premi, dona'ls mort santa, dona'ls etern goig. Amén

CONTEMPLATIO

Ara t'estim a Tu sol, a Tu sol segueix i cerc, a tu només estic disposat a seguir, perquè tu només justament ens senyoreges; vull pertànyer a la teva jurisdicció. Mana i ordena, et preg, el que vulguis, però sana les meves orelles per sentir la teva veu; sana i obre els meus ulls per veure els teus signes; desterra de mi tota ignorància perquè et reconegui a tu. Digues-me on he de dirigir la mirada per veure't a tu, i esper fer tot el que tu manes. Rep, et preg, el teu fugitiu, Senyor, clementíssim Pare; ja n'hi ha prou amb el que he patit; ja n'hi ha prou amb els meus serveis al teu enemic, avui ja sota els teus peus; ja n'hi ha prou de ser juguina de les aparences fal·laces. Rep-me ja servent teu, que venc fugint dels teus enemics, que em van retenir sense pertànyer-los, quan vivia lluny de Tu.

Ara comprenc la necessitat de tornar a Tu; obri'm la porta perquè t'estic cridant; ensenya'm el camí per arribar a tu. Només tenc voluntat; sé que allò que és caduc i transitori s'ha de menysprear per anar darrere del que és segur i etern. Això faig, Pare, perquè això només sé i encara no conec el camí que porta fins a tu. Ensenya-me'l mostra-me'l Tu, dona'm la força per al viatge. Si amb la fe arriben a tu aquells qui et cerquen, no em neguis la fe; si amb la virtut, dona'm la virtut; si amb la ciència, dona'm la ciència. Augmenta en mi la fe, augmenta l'esperança, augmenta la caritat. Oh que és d'admirable i singular la teva bondat!

A Tu torn i torn a demanar-te els mitjans per arribar a Tu. Si Tu m'abandones, després la mort plana sobre mi; però Tu no m'abandones, perquè ets el màxim bé i ningú no et cerca degudament sense que et trobi. I degudament et cerca el que va rebre de Tu cercar-te com cal. Que jo et cerqui, Pare meu,

sense que caigui en cap error; que en cercar-te a Tu, ningú no em surti a la trobada de Tu ... (sant Agustí a *Soliloquis* 1, 5-6).²

QÜESTIONS OBERTES PER A LA REFLEXIÓ PERSONAL

Una vegada que hem fet tot aquest recorregut, podem plantejar tota una sèrie de qüestions obertes que ens permetin compartir entre tots les idees, els dubtes, les sensacions..., que ens ha suggerit a cadascú de nosaltres.

- a) Quina és la conducta del fill menor i quina és la idea que es forma del pare?
- b) Quina és la conducta del fill gran i quina és la idea que es forma del pare?
- c) Quina és la conducta del pare amb cada un dels fills?
- d) Amb quin dels dos fills m'identific: amb el major o amb el menor? Per què?
- e) Reflecteix la nostra comunitat una mica de la tendresa de Déu Pare?
- f) Fem una lectura pausada de les tres paràboles (ovella perduda, dracma i fill pròdig) i intentem lligar-ne els missatges.
- g) Sortim amb els braços oberts cap a l'altra gent de la comunitat com ho fa el pare?
- h) Fes un propòsit sincer per no separar-te mai de l'amor del Pare, manifestat en Jesús. I que aquest propòsit sigui una obertura cap a l'evangelització per transmetre l'Amor de Déu.

---

² 5. *Dóna'm, llum Invisible, ulls perquè pugui veure't. Olor de la vida, crea en mi un nou olfacte perquè pugui córrer darrere Tu a l'olor dels teus perfums.*

6. *Purifica el meu gust, Senyor, perquè assaboreixi, i conegui i distingeixi com de gran és la magnitud de la teva dolçor, la que tens reservada per a aquells que estan plens del teu amor.*

Oració final

Una vegada arribats al final d'aquest senzill però intens recorregut, acudirem a la pregària per oferir totes les nostres meditacions d'aquesta Lectio:

Senyor Jesús, et donam gràcies per la teva Paraula que ens ha fet veure millor la voluntat del Pare. Fes que el teu Esperit il·lumini les nostres accions i ens comuniqui la força per seguir el que la teva Paraula ens ha fet veure. Fes que nosaltres com Maria, la teva Mare, puguem no escoltar només, sinó també posar en pràctica la Paraula. Tu que vius i regnes amb el Pare en la unitat de l'Esperit Sant per tots els segles dels segles. Amén.³

---

³ Oració presa de la pàgina web oficial dels Carmelites.

«VENID A MÍ TODOS LOS QUE ESTÁIS CANSADOS Y AGOBIADOS, QUE YO OS ALIVIARÉ» (Mt 11,28)

Àngela Ferrà Pomar

Si nos propusiéramos vivir de verdad estas palabras, ¡cuánto cambiaría nuestra vida! ¡Cuánto cambiaría en ti todo lo que vives y la forma que le das a cada cosa que vives!

Cada uno tenemos nuestra propia vida, nuestras alegrías, preocupaciones, anhelos, prioridades, amistades, situaciones familiares, y con ello vamos caminando cada día. A veces hay momentos en que todo parece tener sentido, mientras que en otros, todo carece de valor..., y cuesta entender tantas cosas, Señor, que no acabo de comprender cómo enderezar una vida para hacerla más tuya, Señor, más auténtica. Contigo todo es más llevadero, todo. Toda una vida desde ti se lleva con otra óptica. Es, como cuando escalas una montaña, cuesta caminar, ese pedrusco, ese sendero que se hace de cada vez más largo, pero a medida que vas alcanzando la cima, todo parece ser más limpio, más puro, más auténtico, y en el último tramo parece desaparecer el cansancio y todo empieza a recobrar vida, y en ese caminar te vas percatando de que toda tu vida tiene sentido desde Dios, solo contigo, Señor, solo contigo.

Escoger la dirección de la propia vida depende de ti mismo, de ti misma. Dios te da plena libertad, nunca te obligará a seguirlo, pero nunca se cansará de invitarte a seguirlo para que tu vida sea plenamente feliz. El capitán de nuestro barco, de nuestra vida, es Dios, y como todo capitán conoce bien la ruta, la nave, y sabe bien cómo dirigir a sus marineros.

Conoce el mar, las profundidades, las tempestades que se avecinan y cómo combatirlas, conoce bien la ráfaga del viento, nada le es ajeno ni le asusta. Conoce tu corazón, las tempestades que hay en él, las ráfagas de viento que atormentan a veces tu alma, pero no se asusta como buen capitán, lo único que te pide es que te fíes de él. La pregunta es: «¿Te fías tú?» Si decides escoger la buena ruta de tu vida, conocerte más a ti mismo, a ti misma, analizar la realidad que te rodea y escoger los medios necesarios, no naufragarás.

Podemos leer en Proverbios: «Entonces irás seguro por el camino y tu pie no tropezará» (Prov 3,23).

La vida es puro don de Dios, todo un regalo de Dios para vivirla plenamente, con valentía y con ilusión. Cierto que por momentos aparece el desánimo, la cruda realidad que nos atormenta, el trabajo que estoy haciendo, los problemas de familia, tantas cosas que por momentos creo que me impiden ser feliz. Agradecer a Dios cada día de nuestra vida, levantarse con ganas de luchar, de aprender, de vivir. ¡Cuánta grandeza y sorpresa nos trae cada nuevo día! Sería de necios, de inconscientes, no percatarse que el día puede traer también un sin-sentido, una pena, una desgracia, una desilusión, un sin-sentido, pero que a los ojos de Dios todo recobra su verdadero sentido.

Hoy, te invito a que vivas tu realidad con una mentalidad más abierta, más amplia, con una mirada que va más allá de lo humano y que hará de todo cuanto vives, una realidad distinta, confiada, y con una mirada, insisto, que te invita a volar hacia lo más alto, a planear, a navegar más allá de lo cotidiano, de lo que te toca vivir cada día, porque precisamente desde ese día a día es desde donde podrás entender la realidad que te toca vivir.

Lo importante en la vida no es lo que nos ocurre, sino cómo gestionamos aquello que nos ocurre, las cosas que nos pasan. Cómo encajo en mi vida la partida de un ser querido, cómo asimilo aquella decepción de aquella persona que me ha decepcionado, cómo, cómo.

Todo cuanto Dios permite en nuestra vida es por algo. No creo en la casualidad, creo en la Providencia. Dios no quiere el mal, pero lo permite para un bien mayor, qué difícil de entender esto que, por momentos, realmente cuesta. Dios nos da la libertad, nos hace libres, una libertad que no tiene precio ni fecha de caducidad. ¡Qué regalo tan precioso!

Estamos llamados a la vida eterna, no podemos vivir con miedo, sí ser prudentes, pero no vivir con miedo... ¿Tristeza? No gracias, mi vida no está llamada a la tristeza, sino a la alegría de saberme hijo, hija de Dios, ¡qué palabras tan grandes para ser tomadas a la ligera! Tomemos conciencia de lo que ello significa, de que por el bautismo estoy llamado a ser cristiano, con la mirada puesta en Dios, hacia la eternidad, hacia una vida que ya nunca caducará, es la eternidad, es vivir ya en el amor eterno junto a Dios. Por el bautismo muero al pecado, y todo cuanto me lleve al pecado deberá ser desechado de mi vida, porque me impedirá vivir mi vocación como cristiano, como verdadero hijo de Dios. Por eso son tan importantes los sacramentos, pilares en nuestra vida desde que nacemos hasta nuestro último aliento. Cuánta necesidad tiene nuestra vida de ellos, y cuántas veces los rebajamos, por prisas, por el qué dirán..., una gran pena y pérdida de tiempo aferrarnos a una realidad que no esté impregnada por los sacramentos. De todos ellos el culmen es la Eucaristía, es la fuente de todos ellos. En la Eucaristía diaria Dios se hace hombre y en ella recordamos la muerte y Resurrección de Jesús, en ella Dios viene a nosotros y en ese gran mo-

mento que es la misa nos acompañan los ángeles, todos los santos, y la Virgen María, qué gran gozo vivir este momento. Qué gran gozo ofrecer la Eucaristía por las almas de nuestros familiares y amigos difuntos, qué gran gozo poder ofrecer la Misa por las almas del Purgatorio, cuánta necesidad tienen ellas de nuestras oraciones, pues ya no pueden rezar por sí mismas pero sí lo podemos hacer cada uno de nosotros por las almas del Purgatorio, pedir indulgencia plenaria cada día por una de ellas, ¡qué gran capitalazo tenemos en nuestras manos!

Qué importantes, pues, los sacramentos. Nacemos y ya tenemos la oportunidad de formar parte de la familia de Dios mediante el Bautismo, incorporados a Dios por el Bautismo, qué maravilla. Y seguimos creciendo, y se nos da la oportunidad de recibir el sacramento de la confesión, confesar nuestros pecados a Dios y de ser perdonados. Hay quien te dirá..., me confieso directamente con Dios, no hagas caso, es el sacerdote quien en nombre de Dios te perdona tus pecados, por eso la importancia de acudir al sacerdote. ¡Qué maravilla después de una buena confesión sentirte liberado del peso que te oprimía! No descuides la confesión, es importante cuidar este sacramento olvidado a veces.

Cuidar el sacramento de la Confirmación, confirmar tu fe en Dios, esto es para valientes, no lo hace cualquiera. Confirmar tu fe en un Dios que sabes que te ama y que ha dado la vida porque te quiere, y te quiere feliz, ¡no con cara de pasas! Un cristiano con cara de funeral es un triste cristiano, no contagia ni anima en la fe.

Cuidar el sacramento del Sacerdocio, del Matrimonio. Es la propia vocación. Cada uno se siente llamado a una vocación, al realizarnos en ella, nuestra propia vida adquiere un sen-

tido de plenitud, es descubrir la propia vocación, discernir a qué estado de vida me llama Dios. Si Dios te llama a una vida de sacerdocio, de vida consagrada, de vida religiosa no tengas miedo, ponte ante Dios y pregúntale qué quiere de ti el Señor, y en oración Él te lo dará a conocer, sé constante y asiduo en la oración, en el desierto del corazón es donde mejor se le escucha. Si Dios te llama a una vida de matrimonio donde Dios también tenga cabida, es una vocación que valdrá la pena. Cuidar la vida de fe en el matrimonio, rezando juntos y creciendo en la fe juntos y así educar a los hijos en el seno de una familia cristiana. Tu vocación es una llamada a la santidad. Nuestro mundo necesita sacerdotes santos, matrimonios santos, cuánta necesidad tiene nuestro mundo de ello.

Cuánta necesidad de familias cristianas tiene nuestro mundo, cuánta necesidad tiene nuestro mundo de cristianos en el mundo de la política, del arte, de la enseñanza, de la medicina, de tantos ámbitos donde su presencia, su voz y su testimonio son tan necesarios.

Cuidar el sacramento de la Eucaristía, ya mencionada antes, el culmen de todos los demás sacramentos. La Eucaristía diaria renueva tu vida de fe, pues cada día recordamos la Pasión, Muerte y Resurrección del Señor. La comunión diaria alimenta nuestra vida espiritual, nos hace fuertes. ¡Cuántos santos han participado y participan cada día de la Misa diaria! Te ayudará a crecer en la fe, a sentirte parte de una comunidad eclesial, y tantas gracias más que es imposible ahora resumir aquí. Ofrecer la misa por nuestros difuntos y por las almas del purgatorio no tiene desperdicio, si supiéramos cuánto bien les hace, saltaríamos de alegría cada día. Cuidar el sacramento de la Unción de Enfermos. Cuánto bien se le hace a un alma que en el momento de una dura enfer-

medad o a punto de morir pueda recibir este sacramento, y qué necios llegamos a ser al pensar que para que no se moleste o no vea la gravedad de lo que le está pasando, le negamos este sacramento. Cómo lo agradece en el fondo quien no tiene capacidad para pedirlo para él mismo, para ella misma, o por lo que pensarán los demás. Y pensando así, nos olvidamos de pensar y de reflexionar el bien que dejamos de hacer a esta persona para que su alma se prepare mejor para ir a Dios. Solo Dios sabe llegar a esta alma por muy pecadora que fuera en vida, pues hasta el último anhelo de la persona es colmado por la misericordia de Dios cuando se es capaz de pedir perdón y arrepentirse. Y, en el atisbo del último aliento, no sabemos qué ocurre entre el alma de esta persona y Dios, cuánta misericordia derrocha Dios en esa alma y la respuesta de ella ante su invitación, el arrepentimiento y el anhelo de ir hacia él. ¿Cómo no favorecer entonces el sacramento de la Unción de los Enfermos? ¿No ha de ayudar pues en este momento tan importante la eficacia del sacramento de la Unción de Enfermos o de la Extremaunción como se le llamaba anteriormente?

La vida es un combate de fe, donde el enemigo es el pecado. La Eucaristía nos ayudará a vencerlo, pues es una buena arma. La roca es Jesucristo.

Todos buscamos la felicidad. Pensamos..., cuando tenga este móvil, seré más feliz..., cuando tenga este coche, seré más feliz, cuando me case, seré más feliz..., y así vamos.

El buen combate de la fe, la verdadera felicidad se da en el Espíritu. El cuerpo es de Dios. Seremos juzgados según la intención del corazón, somos hijos de Dios. Estamos llamados a un camino de salvación, a tener el oído abierto, el oído atento.

El Señor nunca nos va a abandonar, al contrario, nos ayudará siempre para que nos salvemos. Su misericordia nos envuelve y nos sitúa en un camino de salvación. La verdadera felicidad no está en este mundo. «El Señor me ha abierto el oído, y no fui desobediente, ni me volví atrás» (Isaías 50,5). Aquí estoy Señor, pues, para hacer tu voluntad. El Señor hará su obra en tu vida, cree pues, confía en el Señor, no te abandonará, no dudes. Cuántas veces hemos leído estas palabras del Padre Pío: «Reza, Confía y Espera.» Esperar en el Señor dará paz a tu corazón, alegrará tu alma, no te acongojes, confía en Dios.

Escuchar la Palabra del Señor vale la pena, cambia tu vida, es tal cual nos lo cuenta la parábola del Sembrador, que alguna vez hemos leído. Profundicemos una vez más en esta parábola. El sembrador iría por el campo con su bolsa cruzada esparciendo la semilla y la tira por tierra. Abre, pues, tu corazón, deja que el Señor remueva la tierra que hay en ti, tu tierra, abre tu corazón y deja de rebelarte ya contra tu historia..., que si mi suegra, que si mi trabajo, que si mis hijos, que si tal, que si cual... Deja ya de rebelarte contra tu propia historia, deja de juzgarla. Quien escucha la Palabra de Dios ama al Señor con toda su alma, con toda su vida. Ama la obra que Dios va haciendo en ti. Al final de tu vida se te preguntará: ¿Has amado?

La Palabra de Dios centra tu vida, tu día a día. Serás tentado en el desierto por el demonio. Es bueno saber que el demonio existe, no seamos tan inocentes de creer que no existe, ya le va bien a ese que no te lo creas, así tiene más oportunidades de meterte todos los goles que le dé la gana. Pero si tú estás preparado y eres consciente de esta realidad, te irás dando cuenta de que ciertas actitudes no son de Dios, pues verás que no te dan paz a tu alma.

Muchas tentaciones nos hacen perder nuestra ruta, nuestra meta, son las tentaciones de la propia seguridad, de creernos los dioses de nuestra propia vida... Qué necios podemos llegar a ser, y lo que es peor, nos lo creemos de verdad. Solo Dios es el Señor de nuestra vida, y te quiere feliz, contento, pues para eso te ha creado, para que seas feliz. Acepta tu historia y confía. Aceptar tu propia historia es aceptar la injusticia que te están haciendo, el pecado del otro, el problema familiar que estás viviendo en este momento. Lógicamente todo esto angustia, nos hace perder la paz interior, nos rebelamos contra esto, lógico y humano. Esto, es la cruz, tu cruz que ahora estás viviendo. Así lo leemos en Mateo 16,24 : «Entonces Jesús dijo a sus discípulos: “Si alguien quiere venir en pos de mí, niéguese a sí mismo, tome su cruz y me siga”». Jesús te invita a coger tu propia cruz, cada persona sabe cuál es. El demonio te dirá que cambies tu vida, que para qué cogerla, que no pierdas ya el tiempo y vivas tu vida, que no vale la pena coger tu cruz. El Señor te invitará a cogerla, y ¿sabes lo mejor? Te ayudará a llevarla y a transformar tu propia vida, le dará un sentido porque habrás confiado en Él.

Solo Dios puede darte una vida nueva, y solo lo podrá hacer si tú se lo permites. Él respeta la libertad de cada uno de nosotros, no nos obliga en ningún momento a creer en Él. Solo Él tiene palabras de vida eterna, lo demás es paja, superficial, un *flash* que hoy es y mañana no es. ¿No valdrá pues la pena engancharte a todo un Dios que te quiere hasta el extremo y te invita a llevar una vida nueva? Así como el que va de excursión y es capaz de subir a lo alto de la cima, será capaz de ver desde lo alto la realidad, pero con una visión más completa, más total, más digna.

¡Conviértete ahora! ¡Da el paso, atrévete! No dudes ya más, lánzate sin miedo, pues estás hecho para vivir en la libertad

de los Hijos de Dios, no temas, Dios estará contigo, ha apostado por ti y no te dejará. El demonio intentará tentarte, no puedes ser ingenuo en esto, te rondará, te ofrecerá rebajas, falsas seguridades. No cedas, te repito, ¡no cedas! Los ídolos te alejarán de Dios, te harán perder tiempo, te harán creer que eres débil y que no vale la pena, no cedas, ten fe. No pongas nunca a nada ni a nadie por encima de Dios, acepta la historia que Dios hace contigo. Quien deja a Dios de lado se destruye a sí mismo, a sí misma. Es la desolación interior, la vida rota y sin sentido. Con Dios todo recobra su propio sentido, ¿comprendes?... y al final de tu vida dirás: «¡Ha valido la pena!»

En Mateo 11,29 leemos: «Aprended de mí que soy manso y humilde de corazón y hallaréis descanso para vuestras almas.» Párate a pensar qué palabras de vida tan ciertas. Preocúpate de las cosas de Dios y Él se preocupará de las tuyas. No es perder el tiempo, es ganarlo, es invertir en tu vida eterna. Cuántas veces hemos oído, y seguiremos oyendo, que creer es perder el tiempo, que hay cosas más urgentes que rezar, que interceder por las almas del Purgatorio no lleva a ningún sitio, que si puedes ir a misa vas y si no puedes o no te apetece o te da pereza, ya irás... Cuántas comodidades se te insinuarán, pero, ¿sabes? Solo encontrarás descanso en el Señor, y te lo repito, solo encontrarás descanso en el Señor. El combate con nuestros ídolos es nuestro combate, y solo se superan a los pies del Señor, y Él te levantará, no lo dudes, Él te levantará. Dejémonos ya de las esclavitudes que hasta ahora han sujetado nuestras vidas, que si esclavo del ordenador, del móvil, de la pornografía, de la televisión, del dinero, de falsas amistades, de..., cada persona ya sabrá de qué es esclava. Jesús viene a tu vida para romper las cadenas que te esclavizan. Y, comprenderás que cada mañana el Amor necesita de tu fidelidad, que cada día el Señor nos

abre el oído.

¡Qué maravilla de Amor!

Poner los pies donde Dios pone su pisada y comprender que cada contratiempo te acerca más a Dios, aceptar la propia debilidad, ya es acto de humildad. María fue mujer humilde, y desde esa humildad es la mejor maestra que podamos tener. A Jesús por María, a María por Jesús.

El primer acto de humildad es aceptar nuestra propia debilidad. En mi debilidad, Señor, Tú me haces fuerte. Somos luces en medio de tanta oscuridad, de tanta tiniebla. La Palabra de Dios ilumina nuestra vida, quitemos los trapos viejos ya de nuestro corazón, limpiemos a fondo todo aquello que todavía no es tuyo, Señor. Vivir descansando en ti, que mi alma repose tranquila en ti, relajarme en ti, Señor, esperar y confiar en ti. Nada tiene que ver eso con ser tontos felices que no se enteran del mundo en el que viven. Se trata de la tranquilidad que da el saberse en manos de Dios y de la Virgen Maria, nuestra madre. Duermo, pero mi corazón vela.

El Amado llama a tu puerta y oyes su voz. Dios se pone a tu puerta esperando que tú le abras, deseando amarte. El Señor te ha seducido, te ha amado. La novia abre la puerta y ve que el Amado no está. La Amada saldrá en busca de su amado. Atravesamos así el desierto, toda una experiencia de vida que se convertirá en gozo, la alegría de encontrarse cara a cara con Dios. Cuando nos topamos con Dios, no podemos quedarnos ese gozo para nosotros mismos, se tratará pues de compartirlo, compartir la alegría de no saberse solo, sola, de abrazar la propia cruz y seguirle.

Te ayudarán muchísimas armas para no sucumbir, no desanimarte, y aunque algunas las hemos mencionado ya, pasa-

mos a señalar otras sin hacer hincapié en ellas, pero hay que saber al menos que están ahí y que en cualquier momento puedes acercarte a ellas. Lo que tienen es que te ayudarán a llevar una vida espiritual en la que crecerás, madurarás en la fe, y todo te ayudará a ser su testigo. Es importante andar en equilibrio, en una mano la oración diaria, y en otra la acción. No todo sean palabras, ni todo sean obras, sino que la oración te lleve a la acción, y la acción se dé desde la oración diaria. Estamos llamados a la santidad, esa es nuestra verdadera vocación, que desde la oración y la acción estás llamado a evangelizar.

Sabrás que no estás solo en esta empresa, que muchos santos pueden animarte con su estilo de vida. Te ayudará el leer libros sobre ellos y ver alguna película sobre su vida, así como el rosario diario, cada rosa del rosario se eleva a nuestra madre María, las jaculatorias, el acercarse y vivir los sacramentos, el rezar y pedir indulgencia plenaria por las almas del purgatorio en las debidas condiciones que la Iglesia nos señala, ayudar a los más pobres, dedicarles tu tiempo, el rezo del ángelus y tantas devociones a Jesús y a la Virgen propias de cada tiempo. Cuánta riqueza en cada tiempo litúrgico, cuánta grandeza, un buen acompañamiento espiritual celoso de llevar una buena vida espiritual, un buen retiro, buscar la lectura espiritual, y tantos detalles más que te invitarán a sentirte cada día más cerca del Señor.

Dios ilumina, reconforta y me da esperanza en mi tarea de salvarme. No estoy pues solo, Él es mi vida y mi fuerza. El error de base está en que no pensamos que el hombre necesita una visión de la vida a la altura de su grandeza y dignidad.

Rotas están tus ataduras, pagadas tus deudas, tus puertas abiertas de par en par, ya está puesta tu armadura, tu caba-

llo está impaciente y tú ganarás el Reino.

Ir a ti, pues, Señor, que estoy cansado y afligido, que nada da sentido ya a mi vida, que solo en ti descansará mi alma, que sé que Tú solo puedes aliviarme, solo Tú.

Orar, pues. Orar no es lo que nosotros hacemos, sino lo que nos ocurre cuando nos ponemos ante Dios. La semilla es el regalo a punto de germinar y dar fruto, y solo en la profundidad de la buena tierra, la semilla crece. Produce fruto sin que el dueño del campo sepa cómo (Mc 4,3-8.27).

De eso se trata, poner la propia vida delante de Dios, ponerme cara a Dios, con el Dios de la verdad, el Dios atento, cercano, sensible a nuestras lágrimas, fiel, que me hace libre, implicado en mi debilidad y pequeñez humana. Ello no significa en ningún momento despreciar el valor de las otras cosas, alicientes positivos en la vida. Ello significa priorizar valores. No es el fin para el que he sido criado ni el éxito, ni la imagen, ni la salud, ni el aplauso. ¿Y qué entonces si los pierdo por un bien mucho mayor? ¿Y qué? Y qué si la salud se fue, si las fuerzas físicas ya no son como antes, si las cualidades ya no son tan brillantes o reconocidas ya en mi entorno, ¿y qué? Si ya no soy el protagonista de aquella situación o de la otra en donde vivo o trabajo, ¿y qué? Si las torpezas o errores mal perdonados por los demás han provocado que se hable mal de ti y han tirado tu imagen por tierra, ¿y qué? ¡Solo en Dios descansa tu alma! Pedir a Dios que aumente su Presencia en mi vida, no a mi capricho, sino como Él quiera. Gustar la bondad de Dios es sentirse vivo, sentirse confiadamente en sus manos.

Como adultos creyentes estamos llamados a dar un paso más, descubrir que contemplar la vida de Jesús es desear

amarle más y seguirle más. Aquí ya no se trata de cumplir con Dios, sino de quererle y amarle con locura, es empaparse de su estilo, devolverle con gratitud los beneficios que recibimos de Él. Se trata de descubrir lo que Dios ha soñado para mí, y asumirlo gozosa y libremente. Es orar la propia vida.

Es mirar la pasión desde la Resurrección. De eso se trata, de contrastar la propia vida a los ojos de Dios. Es más importante construir personas que destruir enemigos, recuperar a los malvados y a los débiles antes que destrozarnos, salvar al mundo antes que condenarlo. Se necesitan corazones y mentes llenos de vida en Dios. Se trata de encontrar a Dios en todas las cosas, en vivir un brindis permanente. La vida se pasa mejor brindando con Él, sabiendo de su presencia, pues bajo esta luz todos los sucesos cobran nueva vida y la existencia entera, es un inmenso encanto. Es, saberse acompañado de Dios en la propia vida, en las cosas agradables se multiplicará el gozo y en las desagradables se suavizará el sufrimiento. Es agradecer en nuestra vida tanto bien recibido.

En resumen, que Dios en mi vida sea mi Todo, pues en Él dejo todo mi cansancio, todos mis agobios, y solo en Él me sentiré aliviado.

PAU DE TARS: TESTIMONI DE LA SAVIESA DE DÉU

Francesc Ramis Darder

«Crist és poder i saviesa de Déu»
(1Cor 1,24)

Al llarg de les seves pàgines, l'Antic Testament mostra com la Saviesa orienta la vida envers el si de Déu. Tanmateix, la Saviesa de l'Antic Testament desemboca en la figura de Jesús de Natzaret revelada en la Nova Aliança: «*En moltes ocasions i de moltes maneres, Déu antigament havia parlat als pares per boca dels profetes; però ara, en aquests dies definitius, ens ha parlat a nosaltres en la persona del Fill, per mitjà del qual ja havia creat el món i a qui ha constituït hereu de tot*» (Hb 1,1-2).

El Senyor es manifestà a Pau en el camí de Damasc seduïnt-lo per sempre (Fets 9,1-9). Pau visqué des d'aleshores la saviesa de Jesús, i sembrà el cristianisme en el món pagà. Ens acostarem a la vivència evangèlica de Pau per adonar-nos que la saviesa cristiana és el ferment transformador de les nostres comunitats i de la societat sencera.

Començarem presentant la figura de Pau de Tars. Després esbossarem la noció de Saviesa traçada a la Carta als Romans. Seguidament en comentarem el capítol dotzè. A continuació contemplarem la nostra vida a la llum de la saviesa evangèlica. Finalment proposarem un model de *lectio divina* per aprofundir en la saviesa de l'apòstol.

1. Introducció: reflexió sobre la saviesa de Pau

«Per a mi, és bo estar prop de Déu, cercar en el Senyor, Déu sobirà, el meu refugi i contar totes les seves gestes» (Sal 73,28). Aquest verset del Salteri és un bon exemple del testimoni cristià. Durant la vida sol preocupar-nos allò que podem fer per Déu i el proïsme; i per molt que fem sempre sembla poc. Això no obstant, el més important no és el que puguem fer per Déu, ho és molt més tèmper-nos-en del que Déu fa per nosaltres.

El cristià comprèn la seva vida com el teixit nascut dels dits de Déu (cf. Sal 139,13), o com la ceràmica modelada en el torn del Senyor (cf. Jr 18). El cristià forjat per Déu esdevé llavor del Regne enmig del món. En contemplar la vida com a resultat de la tasca de Déu en nosaltres esdevenim la terra bona (cf. Mt 13,8) on creix la Paraula, o el llevat transformador de la societat (cf. Mt 13,33).

La vida de Pau relata l'experiència d'una història brodada per Déu. Nasqué a Tars de Cilícia (Fets 22,6) i, com a jueu de la diàspora, pertanyia a la tribu de Benjamí (Rom 11,1). Posseïa la ciutadania romana, indicatiu de pertinença a la classe distingida. En néixer rebé, amb el nom jueu de Saule, el nom romà de Pau (Fets 13,9). La vida a la ciutat de Tars el familiaritzà amb la llengua, la cultura i la religió gregues i romanes. Aprengué l'ofici de teixidor de tendes (Fets 18,3). Durant tota la vida patí el dolor provocat per una malaltia crònica (Ga 4,13; 2Col 12,7). Educat en la més estricta religiositat jueva (Fl 3,5), fou enviat a l'escola de Gamaliel. Assimilà la mentalitat rabínica, i esdevingué un defensor fervent del judaisme i un fariseu exemplar (Fets 22,3; Ga 1,14).

La vida de Pau és marcada per dos moments en què Déu transformà de rel el seu cor: l'encontre personal amb el Senyor en el camí de Damasc i la predicació a l'Areòpag d'Atenes.

1r. El camí de Damasc (Fets 9,1-19)

Pau, com a fariseu exemplar, perseguia els cristians: «*Saule, respirant encara amenaces i mort contra els deixebles del Senyor, va anar a trobar el gran sacerdot i li demanà cartes adreçades a les sinagogues de Damasc per endur-se'n presos a Jerusalem els qui trobàs adherits al camí del Senyor, tant homes com dones*» (Fets 9,1-2). Camí de Damasc, «*una llum fulgurant que venia del cel*» l'envoltà; Pau caigué a terra i sentí una veu que deia: «*Saule, Saule, per què em persegueixes?*» (Fets 9,3).

Qui és la llum i d'on procedeix la veu?

En el Nou Testament, sovint el mot 'llum' revela la presència de Déu: el sacerdot Zacaries diu referint-se al Senyor: «*per l'amor entranyable del nostre Déu ens visitarà un sol que ve del cel, per il·luminar els qui viuen a la fosca*» (Lc 1,78); i Joan en el Pròleg de l'Evangelí afirma respecte de la Paraula: «*Existia el qui és la llum vertadera, el qui ve al món i il·lumina tots els homes*» (Jo 1,9). Jesús, el Senyor, és la llum que il·lumina tot home i el sol que ve del cel i aixopluga l'existència humana.

L'experiència de Pau prova la certesa que Déu ha estat el primer d'estimar-nos (1Jo 4,10). El Senyor, sense que Pau ho hagués demanat, envolta el futur apòstol amb la seva llum i li dirigeix la paraula. Pau, atònit, pregunta: «*Qui ets, Senyor?*» (Fets 9,5). La utilització del terme 'Senyor' per a dirigir-se a la veu que li parla conté un significat profund.

L'Antic Testament mostra com l'expressió 'Senyor', quan es dirigeix a Déu, constitueix sempre l'expressió de fe que delata la presència divina (Gn 15, 2; Is 40, 10; Ez 4, 14). Rere el so de la veu, Pau entreveu la presència de Déu i per això pregunta: «*Qui ets, Senyor?*»

La veu respon a Pau dient-li: «*Jo som Jesús, el qui tu persegueixes*» (Fets 9,5). De la mateixa manera que l'Antic Testament es dirigeix a Déu amb el terme 'Senyor', el Nou Testament reconeix Jesús com «el Senyor» (Fets 11,20; 15,26). Percebre en Jesús la presència del Senyor suposa penetrar en la intimitat de Crist (cf. Fets 7,54-59) i descobrir en Jesús el qui confereix sentit ple a la vida (Fets 15,11).

Notem un detall important. Pau perseguia els cristians, però la veu afirma: «*Jo som Jesús, el qui tu persegueixes*» (Fets 9,5). Pau perseguia l'Església, però Jesús li assegura que el persegueix a Ell mateix. El text identifica Jesús amb la comunitat cristiana perseguida. Aqueixes paraules del Senyor marcaran la vida de Pau. La comunitat cristiana perseguida per la seva fidelitat al Senyor no és un grup entre d'altres sinó el Cos de Crist, el lloc privilegiat on hom troba Jesús ressuscitat (cf. Rom 12,1-8).

La comunitat cristiana i els avatars del món són els llocs privilegiats on experimentam Jesús, que ens fa deixebles seus (1Cor 12,12-31). Els qui acompanyaven Pau l'ajudaren a aixecar-se de terra i el conduïren a Damasc. En arribar a la ciutat, la comunitat representada per Ananies acollí Pau i el convertí en germà (Fets 9,10-18).

2n. La predicació a Atenes (Fets 17,16-32)

Camí de Damasc, Pau experimenta la manera amb què Déu modela la seva vida. El Senyor s'ha avançat a parlar-li i l'ha introduït a l'Església. Però la veu del Senyor és exigent i afegeix: *«és l'instrument que jo he escollit perquè doni testimoni del meu nom davant les nacions paganes i els seus reis, i davant els israelites»*; i insisteix encara: *«Jo li faré veure tot el que haurà de sofrir pel meu nom»* (Fets 9,15-16). Pau es llança a donar testimoni de Jesús, però encara ha d'aprendre que la vivència evangèlica implica la contradicció i el patiment. La predicació a la ciutat d'Atenes li mostrarà la lliçó i constituirà el segon moment en què Déu forjarà la vida de l'apòstol.

Observem com presenta el llibre dels Fets l'estil de vida dels habitants d'Atenes: *«Tots els atenesos, com també els estrangers residents a la ciutat, en res no passaven el temps més de gust que contant o escoltant novetats»* (Fets 17,21). Pau dialoga, vora l'Areòpag, amb els filòsofs epicuris i estoics que l'escolten encuriosits i amb ganes d'entretenir-se. Mentre Pau comenta algunes dades sobre Jesús els filòsofs escolten atents. Emperò quan anuncia que Jesús viu i actua en la vida de cada persona, se'n riuen i fan escarni de l'apòstol (Fets 17,31).

La disputa d'Atenes mostra a Pau que l'Evangeli és molt més que una teoria brillant per a distreure's en temps de lleure. L'Evangeli constitueix un estil de vida que passa per la creu.

Després de l'experiència d'Atenes, quan Pau parli de Jesús no dissertarà sobre la caricatura de Jesús, fàcil i ensucrada, que satisfà l'expectativa de l'entreteniment. Pau dirà convençut: *«Nosaltres predicam un Messies crucificat, que és un escàndol per als jueus i, per als grecs, un absurd. Però és*

poder i saviesa de Déu per a tots els qui són cridats» (1Cor 1,23-24).

La decisió de donar testimoni de Crist passa per la contradicció i el conflicte amb els qui ocupen el poder opressor, sembren la injustícia i manipulen la Paraula de Déu. La vida de Pau esdevé d'aquesta manera testimoni de Crist. Jugant amb el model catequètic, podríem dir que, quan demanaven a Pau: «Quin testimoni ets de Crist?», no responia dient: «mirau la quantitat de cartes que he escrit, o fixau-vos quants d'admiradors tenc», com devien dir, segurament, els filòsofs d'Atenes.

Pau responia dient: *«cinc vegades he rebut dels jueus els trenta-nou assots, tres vegades m'han flagel·lat, una vegada m'han apedregat, tres vegades he naufragat i he passat una nit i un dia sencers a la deriva en alta mar [...], sovint fent llargs viatges a peu, amb perills de rius i perills de lladres, perills de part de la gent del meu llinatge i perills de part dels pagans [...], sovint nits en blanc, fam i set, sovint sense menjar, passant fred i sense roba» (2Cor 11,24-27).* Tota aquesta tasca sacrificada la feia Pau per l'ànima en favor de les Esglésies que havia fundat: *«la meua ànsia de cada dia, la preocupació per totes les Esglésies» (2Cor 11,28).*

L'amor apassionat de Pau consistia a créixer les comunitats cristianes; i, per aqueixa causa no escatimava cap esforç. Sabia que en el cor de les comunitats bategava la presència del Senyor ressuscitat.

Pau, camí de Damasc, cregué en el Senyor; i d'aleshores ençà, Jesús de Natzaret esdevingué la llum definitiva de la vida de l'apòstol. Predicant als atenesos experimentà que el cristianisme no és una il·lusió adolescent, sinó la vivència

de l'amor que travessa el llinard de la creu. Pau transmet el testimoni que contagia la certesa que el més important de la vida és adonar-nos de tot el que Déu fa per nosaltres. Pau experimentà que quan l'amor travessa la creu és quan la vida cristiana reflecteix fidelment el rostre de Jesús de Natzaret, i aquesta és la saviesa de Déu (1Cor 1,23-24).

2. Quin tipus de saviesa transmet la Carta als Romans?

La saviesa de Pau és la saviesa de Déu: *«nosaltres predicam un Messies crucificat,, que és un escàndol per als jueus i, per als grecs, un absurd. Però és poder i saviesa de Déu per a tots els qui són cridats»* (1Cor 1,23-24).

La saviesa de Déu apareix reflectida en els escrits de l'apòstol. La majoria d'estudiosos de l'obra de Pau divideix les cartes en dos grups. Per una part hi hauria les «cartes protopaulines» eixides de la ploma de Pau mateix: la primera als Tessalonicencs, les dues als Corintis, les escrites als Gàlates i als Romans, la carta als Filipencs, i la dirigida a Filèmon. Per una altra part, les anomenades «cartes deuteropaulines» haurien estat escrites, segons l'opinió majoritària dels comentaristes, després de la mort de Pau per deixebles anònims de les comunitats fundades per ell. Aquestes són: segona als Tessalonicencs, Colossesos, Efesis, primera i segona de Timoteu, i l'epístola a Titus.

La carta als Romans és la més extensa; tal volta el capítol 16 feia part d'una segona carta afegida posteriorment al contingut de la primera. Pau organitzà una col·lecta entre les esglésies nascudes en el món pagà per socórrer la comunitat de Jerusalem. Un poc abans de partir cap a la Ciutat Santa, Pau redactà la carta als Romans a Corint estant, urbs on residia (anys 54-57). A la seva carta, Pau recapitula i sintetitza

el seu pensament, però també dialoga amb la comunitat romana i la recondueix per la senda evangèlica.

L'apòstol es dirigeix als romans amb gran delicadesa: «*a tots els estimats que viuen a Roma i que ell ha cridat a ser sants*» (Rom 1,7). La ciutat de Roma entorn dels anys 54-57 tenia prop d'un milió d'habitants de tota raça i condició. La població jueva resident a Roma era constituïda per persones de totes les categories socials, però el col·lectiu més nombrós era l'integrat per esclaus, lliberts i estrangers residents, amb una capacitat econòmica i cultural baixa.

La proclamació de l'Evangelí arribà prest a Roma. Segurament alguns jueus procedents de Palestina iniciaren les primeres comunitats; i, segons que sembla, el cristianisme s'espargí aviat entre els jueus. Dos detalls evidencien la importància de la comunitat cristiana. Per una part l'arqueologia ha tret a llum la làpida funerària d'una matrona romana cristiana enterrada l'any 43. Per l'altra, coneixem l'edicte de l'emperador Claudi expulsant els jueus de Roma, segurament pels conflictes sorgits entre els jueus i els qui s'havien fet cristians (Fets 18,2). D'aleshores ençà les comunitats deixaren d'estar dominades pels fidels procedents del judaisme i començaren a ser dirigides pels qui provenien del paganisme.

Transcorregut l'any 54 el decret de Claudi deixà d'aplicar-se amb rigor, i molts de jueus pogueren tornar a Roma incorporant-se a llurs comunitats. En integrar-se a les comunitats d'origen i advertir que eren constituïdes per cristians convertits del paganisme, sorgiren els primers problemes. L'entesa entre els cristians provinents de la religió jueva i els del món pagà fou difícil. Els judeocristians desitjaven imposar-se sobre els cristians gentils. Pau, conscient de les dificultats, escriu als romans amb una doble intenció. D'una

banda, desitja calmar les tensions; i, de l'altra, vol dirigir a la comunitat una síntesi ordenada i serena de la fe cristiana.

Però encara aflora una tercera motivació a la carta de Pau: la gran passió missionera de l'apòstol. Pau, a finals de l'any 57, ha desenvolupat la seva labor evangelitzadora a la zona del Mediterrani Oriental i creu que és el moment d'eixamplar horitzons i arribar a Hispània (Rom 15,24). Com que per arribar-hi ha de fer escala a Roma, escriu una carta als Romans exposant-los el seu pensament i abordant les dificultats de la comunitat.

Tanmateix i malgrat el seu zel missioner, sap que el projecte haurà d'esperar; car abans d'embarcar-se cap a Occident, l'urgeix arribar a Jerusalem per lliurar-hi la col·lecta recaptada a favor de l'Església mare (Rom 15,25-32).

La carta als Romans mostra la maduresa teològica de l'apòstol i la seva habilitat literària. Pau, entregat a l'ideal religiós, omple el contingut de la carta amb himnes (Rom 11,33-36), catequesis (Rom 12,9-21), sèries encadenades de texts bíblics (Rom 15,9-13), comentaris a la Sagrada Escripura (Rom 13,8-10), etc. Literàriament utilitza les tècniques hebrees i també la retòrica clàssica, especialment l'antítesi i la diatriba. El contingut teològic entreteixit d'un estil elegant confereix a la carta brillantor i fondària.

La carta comença amb la salutació inicial, l'acció de gràcies i l'expressió del desig de l'apòstol de visitar la comunitat de Roma (Rom 1,1-15).

Tot seguit figura una llarga secció de contingut teològic (Rom 1,16-11,36) que desenvolupa el tema central de la carta: «*no m'avergonyesc de l'evangeli, que és poder de Déu per a salvar*

tots els qui creuen primer els jueus, i després els dels altres pobles. En l'evangeli es revela la justícia salvadora de Déu, en virtut de la fe i amb vista a la fe. Tal com diu l'Esclatpura: "Viurà el qui és just per la fe"» (Rom 1,16-17).

Amb la intenció de comprendre el sentit de Rom 1,16-17 tornem per un moment enrere en l'orde de l'exposició. Al principi la comunitat romana era constituïda per cristians procedents del judaisme; per tant, podem afirmar que l'assemblea estava aferrada al compliment de les normes legals del judaisme. Potser, en qualque moment, arribà a donar més importància al compliment de les normes externes de la Llei que a la fidelitat a l'Evangelí mateix. Les normes de la Llei jueva, quant a la pràctica habitual, tendien a ésser externes: escurar bé plats i olles, purificar-se les mans amb rentats successius, o pagar el delme de la menta i l'herba-sana.

L'edicte de Claudi forçà la fugida de Roma dels jueus i amb ells la marxa dels cristians procedents del judaisme, fet pel qual la comunitat cristiana passà a ésser formada per cristians procedents del paganisme. Aquests, en desconèixer l'aplicació precisa de la legislació jueva, donaven menys importància al compliment dels preceptes externs i atorgaven tota la rellevància a la Bona Nova del Senyor. La comunitat va anar centrant la seva vida entorn de la fe en Jesús i obviat la pràctica externa de la Llei.

Tanmateix, en tornar els jueus a Roma tornaren amb ells els cristians convertits des del judaisme. Trobaren una comunitat distinta a la que havien deixat. L'important era el seguiment fidel de Jesús i no tant el compliment dels preceptes rituals. Els judeocristians que havien tornat desitjaren restablir les coses al seu estat anterior, afavorint el compliment de les normes legals i oblidant la necessària radicalitat

evangèlica.

Esclata el conflicte intracomunitari entre judeocristians i cristians gentils. Pau pren partit en favor dels cristians gentils i, amb una bona dosi de realisme mitiga el furor dels judeocristians. L'apòstol afirma que allò decisiu no és el compliment de les obres de la Llei sinó la fe en Jesús. Trobarà el sentit de la vida qui deposita la seva fe en Jesús al marge del compliment de les normes externes de la Llei jueva: «*Ara, en canvi, al marge de les obres de la Llei, s'ha manifestat la justícia salvadora de Déu, de la qual donen testimoni els llibres de la Llei i dels Profetes*» (Rom 3,21).

Pau sosté la primacia de la fe sobre la Llei: «*al marge de les obres de la Llei, s'ha manifestat la justícia salvadora de Déu*» (Rom 3,21a). Tanmateix recorda que l'Antiga Aliança no ha estat inútil, ja que, de la justícia salvadora de Déu, «*donen testimoni els llibres de la Llei i dels Profetes*» (Rom 3,21b).

Una volta confirmada la fe en Jesús com a eix de la vida cristiana, comença una nova secció de la carta de caire exhortatiu (Rom 12,1-15,13). Pau hi aclarirà que la fe no es redueix a un contingut teòric ni al rebuig de les normes del judaisme. La fe en Jesús es manifesta en la vivència de l'amor. La fe adquireix l'aspecte de l'amor. Pau proposa a la comunitat l'inici d'una nova vida, basada en la fe incondicional en Jesús i en la capacitat de contagiar l'amor de l'Evangeli: «*qualsevol [...] manament, tots es resumeixen en això: "Estima els altres com a tu mateix." Qui estima no fa cap mal als altres. Estimar és la plenitud de la Llei*» (Rom 13,9-10).

Pau continua la carta relatant els seus projectes missioners i el seu interès per visitar les comunitats (Rom 15,1-32). Conclou l'epístola amb un capítol de salutacions (Rom 16,1-24) i

una pregària de lloança (Rom 16,25-27).

La saviesa de Déu que exigia Pau als Corintis (1Cor 1,23-24) s'explicita a la carta als Romans. Viure la saviesa de Déu rau a saber-nos sostinguts per la fe en Jesús i a irradiar des de la fe la caritat evangèlica.

3. La saviesa de Déu. La nova vida en Crist

A. Lectura de Rom 12,9-21

Que l'amor no sigui fingit. Fugiu del mal, abraçau-vos al bé. Estimau-vos afectuosament com a germans, avançau-vos a honorar-vos els uns als altres. Esforçau-vos a ser sol·lícits! Sigueu fervents d'esperit, serviu el Senyor. Que l'esperança us umpli d'alegria. Sigueu pacients en la tribulació, constants en l'oració. Feis-vos solidaris de les necessitats del poble sant. Practicau amb delit l'hospitalitat. Beneïu els qui us persegueixen. Beneïu, no maleïu. Alegrau-vos amb els qui estan alegres, plorau amb els qui ploren. Viviu d'acord els uns amb els altres. No aspireu a grandeses, sinó posau-vos al nivell dels humils. No us tingueu per savis.

No torneu a ningú mal per mal; mirau de fer el bé a tothom. Estimats, no us prengueu la justícia per la vostra mà; deixau que actuï el càstig de Déu, tal com diu l'Escriptura: «A mi em toca de passar comptes, jo donaré la paga.» Ho dic jo, el Senyor. Més aviat, «si el teu enemic té fam, dona-li menjar; si té set, dona-li beure: serà com si posassis brases damunt el seu cap».

No et deixis vèncer pel mal; al contrari, venç el mal amb el bé.

B. Comentari

La segona part de la carta als Romans (Rom 1,16-11,36) insisteix en la necessitat de centrar la vida en la fe i no en la servitud a les normes de la Llei. Però Pau no presenta la fe com un conjunt teòric estrany al camí de la vida. A la tercera part de la carta (Rom 15,14-16,27) insisteix en la necessitat d'expressar la fe mitjançant la vivència de l'amor. El fragment Rom 12,9-21 conté normes de conducta per a manifestar la fe en el compromís de l'amor.

Els consells de Rom 12,9-21 confereixen la saviesa de Déu a qui els practica (1Cor 1,23-24). El savi desenvolupa sis actituds que possibiliten el seu creixement humà i el seu compromís social: la consciència d'ésser qualcú limitat; el sentiment de la responsabilitat; la capacitat de pensar, de pregar i estimar; la consciència de pertànyer a una comunitat concreta; el desig d'encarrilar la vida en el projecte de Déu; i la intuïció i després la certesa que el destí final de la vida reposa en les bones mans de Déu. Vegem succintament la referència a aquestes actituds a Rom 12,9-21.

L'apòstol afirma la necessitat de fer el bé a tothom: «*mirau de fer el bé a tothom*» (Rom 12,17). Però Pau és molt realista i percep la limitació humana en la pràctica de la bondat, sap que no sempre podem acontentar tothom i per això diu: «*si és possible, i fins on depengui de vosaltres, estigueu en pau amb tothom*» (Rom 12,18).

La responsabilitat implica dues coses. Per una part suposa un estil de vida semblant als profetes semblant vida i justícia al nostre entorn; Pau aprofundeix en aquest aspecte: «*Que l'amor no sigui fingit. Fugiu del mal, abraçau-vos al bé*» (Rom 12,9). Per l'altra, la responsabilitat implica viure com

un savi, saber observar en la naturalesa i en la societat el batec del projecte de Déu i, com a conseqüència de l'observació, sembrar la llavor del Regne; per això afirma l'apòstol: «*Esforçau-vos a ser sol·lícits! Sigueu fervents d'esperit, serviu el Senyor*» (Rom 12,11).

L'ésser humà és espiritual per excel·lència (Rom 2,14-16). Viure espiritualment implica desenvolupar la capacitat de pensar, pregar i estimar. La capacitat de pensar es desenvolupa des de dues perspectives. D'una banda suposa un notable sentit crític, una notòria capacitat de discernir; i només discerneix les situacions el qui sap prendre distàncies i posseeix la humilitat de demanar consell. Per això Pau comenta la necessitat de distanciar-se del món i adquirir un pensament propi: «*No et deixis vèncer pel mal; al contrari, venç el mal amb el bé*» (Rom 12,21). De l'altra, la capacitat de pensar requereix assossec, paciència i reflexió: «*Sigueu pacients en la tribulació, constants en l'oració*» (Rom 12,12).

La vivència de l'amor és el tret sobresortint de Rom 12,9-21. L'amor ha de manifestar-se en el si de la comunitat cristiana: «*Feis-vos solidaris de les necessitats del poble sant. Practicau amb delit l'hospitalitat*» (Rom 12,13). Tanmateix el text recalca l'aspecte més difícil de l'amor i per això el més compromès, l'amor als enemics: «*Més aviat, "si el teu enemic té fam, dona-li menjar; si té set, dona-li beure"*» (Rom 12,20). L'apòstol manleva les paraules del llibre dels Proverbis (Prov 25,21).

Pau recorda a la comunitat la força essencial que confereix la pregària. L'apòstol insisteix en l'oració: «*Sigueu constants en l'oració [...], beneïu els qui us persegueixen*» (Rom 12,12.14).

Les normes pràctiques sobre la vivència de l'amor no remeten a l'ús privat de cada cristià, sinó que s'han de viure en el

si de la comunitat i a l'entorn social. El fragment contingut a Rom 12,9-21 refereix la vivència de l'amor en el si comunitari; i l'episodi següent, Rom 13,1-14, extrapola la pràctica de l'amor a l'àmbit social on la comunitat cristiana ha de donar testimoni de Crist.

L'apòstol sap que la vida cristiana s'ha d'encarrilar en el projecte de Déu; per això diu: *«no us prengueu la justícia per la vostra mà; deixau que actuï el càstig de Déu, tal com diu l'Es-criptura: "A mi em toca de passar comptes, jo donaré la paga." Ho dic jo, el Senyor»* (Rom 12,19). En lloc del terme 'càstig' podríem fer servir el terme 'actuació', en el sentit de «deixar que Déu actuï per posar cadascú i cada cosa al seu lloc». La nostra missió no consisteix a prendre'ns la justícia per la mà, sinó a estar atents a la nostra pròpia conducta (Rom 14,12) i comprometre'ns en la transformació del món (Rom 13,8-14).

La vida cristiana no persegueix l'èxit efímer sinó la victòria final. L'home fidel és cridat a viure en les mans de Déu, en aquest sentit la carta traspua transcendència i remet constantment a la vida en plenitud: *«si nosaltres hem estat units a ell per aquesta mort semblant a la seva, també ho estarem per la seva resurrecció [...], el do que Déu ens fa en Jesucrist, Senyor nostre, és la vida eterna»* (Rom 6, 5.23).

Des de l'òptica cristiana l'Antic Testament desemboca en el Nou Testament. Pau sintetitza a Rom 12,9-21 la saviesa de l'Antiga Llei però centrant-la en Crist. La saviesa no s'assoleix només contemplant el batec del món com a imatge del batec de Déu, sinó, sobretot, contemplant Jesús mort i ressuscitat que omple de sentit i curulla de saviesa la vida humana.

4. Síntesi final

L'Antic Testament revela com la Saviesa orienta la vida de l'ésser humà vers la certesa de saber-se segur en les mans de Déu (Sav 3,1).

El llibre dels Proverbis presenta la saviesa rere la figura de «Dona Saviesa» i ens convida a deixar-nos guiar per ella. Conduït per «Dona Saviesa», l'home topa amb la realitat del sofriment que batega en el llibre de Job. Davant la prova del dolor, «Dona Saviesa» recorda que el sofriment pot ésser una ocasió privilegiada per a l'encontre personal amb el Senyor.

La presència de Déu no aflora només en el patiment, sinó en tota circumstància de la vida. Per aquest motiu, l'Eclesiastès sosté que tot té el seu moment i el seu temps (Ecl 3,1); afirma que en el fons de tota situació humana pot glatir la presència de Deu, àdhuc de forma callada i incomprensible.

La certesa de la presència divina en el camí de la vida mou el llibre de l'Eclesiàstic a oferir multitud de consells per practicar la Llei en qualsevol situació. Finalment, el llibre de la Saviesa descriu la meta on es dirigeix l'existència del savi. El savi es compromet en la lluita per la justícia (Sav 2,12), gaudeix d'un esperit intel·ligent (Sav 7,22-23), i sap que la seva meta és viure per sempre en el si de Déu (Sav 3,1).

Tanmateix, la Saviesa de l'Antic Testament desemboca en la figura de Jesús de Natzaret revelat a la Nova Aliança: «*En moltes ocasions i de moltes maneres, Déu antigament havia parlat als pares per boca dels profetes; però ara, en aquests dies definitius, ens ha parlat a nosaltres en la persona del Fill, per mitjà del qual ja havia creat el món i a qui ha constituït hereu de tot*» (Hb 1,1-2).

El Senyor es manifestà a Pau per fer-lo testimoni fidel de la saviesa de Déu: «*nosaltres predicam un Messies crucificat, que és un escàndol per als jueus i, per als grecs, un absurd. Però és poder i saviesa de Déu per a tots els qui són cridats*» (1Cor 1,23-24).

Lectio Divina: lectura de la Bíblia en grup

a. Començam la trobada amb una oració comunitària. Recitam el Salm 1 demanant al Senyor que condueixi la nostra vida pel camí del seu Regne.

b. Llegim el text a poc a poc (Rom 12,9-21). Fixem-nos en el context en què el posa sant Pau i relacionem el text amb els altres de l'Esriptura que cita (Prov) i els que no cita (Mt 5, sermó de la muntanya).

c. Què em diu el text?

Demanem-nos en silenci, qui n'és destinatari? La comunitat cristiana i cadascun dels seus membres per viure la nova vida en Crist per la caritat. Com? Comen-tem en grup les nostres respostes.

d. Què li responc a la vida?

Tornem a llegir el text i meditem-lo després en silenci. Demanem-nos: com puc viure la justícia, la caritat i la misericòrdia?, com puc practicar l'hospitalitat? Com em puc comprometre amb la justícia i cercar-la sense ven-jances?, com puc fer bé als enemics?, on he de manifes-tar la meva solidaritat?

e. Concloquem amb una pregària donant gràcies al Senyor. Demanem a Jesús que ompli de sentit la nostra vida amb la saviesa i el poder de la creu (1Cor 1,23-24).

**Joan Bestard i Comas, *Educar el Corazón*,
Editorial PPC, 2020**

Margalida Moyà gC

Educar el corazón és el darrer llibre de Joan Bestard i Comas. Amb aquest, són 14 els llibres publicats per l'autor.

Presenta 365 reflexions, una per cada dia de l'any. L'autor pretén oferir una reflexió sòlida, breu, assenyada, entenedora i dirigida a tota persona, sigui quina sigui l'edat, que vulgui prendre's la vida seriosament.

L'objectiu és clar: EDUCAR EL COR, és a dir educar la persona en totes les seves dimensions, com bellament està explicat al pròleg de Mn Francesc Ramis.

El treball de J. Bestard és selecte quant a temàtica, en l'estructuració del text i en els mots que utilitza. La brevetat, la varietat de temes i la pluralitat d'autors que cita són un indicador del treball acurat de l'autor i de la finalitat pedagògica del text.

Distribueix les reflexions en **tres blocs**: I. Reflexions humanes, filosòfiques, sociològiques, psicològiques i pedagògiques. II. Reflexions ètiques, socials, econòmiques i polítiques. III. Reflexions teològiques i religioses.

En el primer bloc, el més extens, les reflexions giren entorn de valors, virtuts, actituds humanes que vessen el seny i el sentit comú per tots costats. Les podríem relacionar amb les virtuts cardinals clàssiques, la prudència i la templança; el seny, la moderació, la precisió en la reflexió i les conclusions li donen un valor pedagògic indiscutible i alhora la fan acces-

sible i engrescadora per a lectors molt variats.

Pocs temes d'actualitat queden sense una o diverses reflexions **en el segon bloc del llibre**. Els eixos de l'ètica: llibertat, justícia i solidaritat són el canemàs de les reflexions. En conjunt forma com un mosaic dels problemes, tendències, necessitats, defectes, excessos, que necessiten resposta i l'activació de virtuts per construir una societat lliure, justa i solidària.

Tracta el tema de la justícia des de tots els angles: la riquesa, l'avarícia, la mentida mostren la injustícia de plantejament i de situacions; el govern, el desgovern, la irresponsabilitat dels que governen que genera injustícies i esclavitzava els ciutadans. Sovint mostra com els excessos o els dèficits són també injusts. Altra volta la templança és la virtut que regeix la vida dels humans per tal de fer-la més justa i solidària.

Són reflexions ben elaborades, unes partint d'afirmacions intel·ligents, d'altres citant autors de prestigi; en tots casos contundents en les conclusions i que no deixen indiferents.

El tercer bloc és un conjunt de 69 reflexions teològiques i religioses. Aquestes reflexions juntament amb els dos blocs anteriors presenten els temes bàsiques per educar el cor de la persona. Titulars molt encertats, citacions d'autors ben seleccionades i principis concisos de vida cristiana, fan d'aquesta tercera part una antologia de reflexions sobre Déu, la fe, l'esperança, l'amor. Completen el conjunt reflexions, pensaments, sentències sobre els valors i les virtuts que desgranen l'estil de les benaurances.

Un dels valors afegits que té el llibre són els índexs elaborats pel mateix autor. A més de l'índex general hi ha el de

matèries o temes i l'índex onomàstic. Aquesta ordenació fa que sigui un llibre de gran utilitat per a classe de religió, catequesi de joves i adults o per a qualsevol persona que ha de reflexionar sobre una temàtica determinada.

Selecció de citacions

Cita 133 autors des dels clàssics fins als autors actuals. J. Bestard mostra un alt nivell de lectura-estudi, de reflexió sobre els continguts i de captació de l'ànima de l'autor citat; així mateix la capacitat de síntesi, tant de l'autor que cita com de la reflexió que elabora, és realment significativa.

El llibre és fruit del treball acurat, per la selecció rigorosa de temes, dels títols de cada una de les reflexions, de redacció, d'extensió..., i així tenim aquesta joia d'una reflexió per a cada dia de l'any, que de segur ens portarà a l'educació del cor.

***Filosofía de la religión. Estudios y textos,*
edició a càrrec de Manuel Fraijó, Trotta 2010**

Joan Andreu Alcina

Filosofía de la religión. Estudios y textos, edició a càrrec de Manuel Fraijó, Trotta 2010, és un llibre que conserva tota la seva actualitat.

La temàtica del llibre és una extensa presentació en 774 pàgines de la formació de la Filosofia de la religió. Per altra banda, cal destacar que, al final de cada autor comentat, es presenten una sèrie de textos que, de primera mà, ens introdueixen en el seu pensament. Aquest aspecte és especialment rellevant perquè de manera senzilla ens submergeix en l'estil i en les idees originals dels autors tractats.

La presentació dels temes apuntats es fa a través de quatre moments que es complementen mútuament i que anirem comentant seguidament.

A l'inici, M. Fraijó, a més de fer una presentació del contingut i objectiu del llibre, fa una extensa reflexió sobre del significat i els límits de la disciplina que coneixem amb el nom de Filosofia de la religió.

La primera part del llibre (segon moment) ofereix una visió històrica i sistemàtica sobre la identitat i la importància de la filosofia de la religió. A través de diferents especialistes sobre la qüestió fa un repàs del conjunt de les ciències de la religió. Concretament, aquesta primera part es va desplegant a partir dels temes i autors següents:

1. Síntesi d'història de les religions d'Isidro María Sant.
2. Fenomenologia de la religió per Juan Martín Velasco.
3. Antropologia del fet religiós a càrrec de Lluís Duch.
4. Psicologia de la religió per Alfred Fierro.
5. Sociologia del fet religiós de José María Mardones.

Com es pot apreciar, aquesta primera part ens presenta una visió sistemàtica dels principals continguts de la Filosofia de la religió mostrada per cinc especialistes de primera línia sobre la matèria.

En un tercer moment, que configura la segona part del llibre (Filòsofs de la religió), ens va presentant el ventall dels principals autors que històricament han anat configurant la filosofia de la religió. Aquest ventall comença amb els clàssics de la disciplina arribant fins als nostres dies. Concretament, els autors presentats són els següents:

1. David Hume o la reflexió escèptica sobre el món religiós, article de Gerardo López.
2. La filosofia de la religió d'I. Kant, presentat per José Gómez Caffarena.
3. Religió en la filosofia de Hegel per Ramon Valls.
4. Schleiermacher: l'autonomia i immediatesa de la religió per Arsenio Ginzo.
5. Kierkegaard: la dificultat del cristianisme de José María Valverde.
6. L'autorealització o alliberació humana com a crítica de la religió segons Feuerbach, article de Manuel Cabada Castro.
7. La crítica marxista de la religió per Manuel-Reyes Mate.
8. Nihilisme i crítica de la religió en Nietzsche per Jaco-

bo Muñoz.

9. La crítica freudiana de la religió, Carlos Gómez Sánchez.

10. Mecànica i mística: la filosofia de la religió d'Henri Bergson per Pedro Chacón.

11. Unamuno: la religió com a soteriologia existencial per Carlos París.

12. Karl Jaspers: la fe filosòfica enfront de la ciència i de la religió per Andrés Torres Queiruga.

13. Relligació i religió en Zubiri per Diego Gracia.

14. Filosofia i religió en Wittgenstein per Javier Sádaba.

15. Les paràboles d'Oxford, José Luís Velázquez.

16. Philosophical theology: Enrique Romerales.

17. Ernst Bloch, una religió atea per José A. Gimbernat.

18. L'esperança incomplida de les víctimes. Religió en la Teoria Crítica de l'Escola de Frankfurt per Juan José Sánchez.

19. La filosofia de la religió de Leszek Kolakowski per Jorge Vigil.

20. Déu en la filosofia de Paul Ricoeur per Manuel Ma-ceiras Fafián.

21. La filosofia jueva de la religió en el segle XX per Miguel García-Baró.

Finalment, el llibre acaba amb un epíleg (quart moment) que, de la mà de Raimon Pannikar, ens planteja els trets de la religió del futur.

En definitiva, ens trobam davant un llibre ambiciós en el seu plantejament i molt complet en el seu contingut tant pels temes que presenta com per la pluralitat d'especialistes que

F. Quesada Rodríguez, *La bioética de la responsabilidad según Hans Jonas*, Cátedra de Bioética. Vol. 31, Madrid, Publicaciones de la Universidad Pontificia Comillas, 2018.

Ricardo Mejía Fernández

Francisco Quesada ha publicado un libro de considerable interés para un público cercano, sea o no jonasiano, a los temas de la bioética, la fenomenología y la filosofía de la biología. Francisco, con el que compartí curiosidades similares pero también divergentes a lo largo de nuestra estancia como investigadores en la Universidad Católica de Lovaina (él en la Facultad de Teología y yo en la de Filosofía), nos presenta en su libro lo que podría ser, para muchos de nuestros alumnos más jóvenes, un primer acercamiento a la figura intelectual de Hans Jonas (1903-1993) para el ámbito iberoamericano. Ciertamente, los que empiezan encontrarán en el libro a un Jonas amante de la biología y al que la filosofía, que se reorienta con Edmund Husserl, le hizo despertar del sueño dogmático de las «cosas» aún no vividas experiencialmente. Del mismo modo, y si el lector pertenece a campos de investigación concretos en las materias mencionadas, encontrará en la obra del doctor Quesada un estudio muy lúcido de reflexión madura y de sistematización de un autor como Jonas, a la vez tan fragmentario como libre.

Mucho tiempo ha pasado desde que Potter comenzara a trabajar en Estados Unidos con un concepto y unas líneas bioéticas cuidadosamente establecidas. Cuando en 1971 escribió *Bioethics: bring to the future* (Prentice Hall, Englewood Cliffs) quería efectivamente resolver el conflicto de raíz comtiana y agravado en la recepción anglosajona de las dos culturas enfrentadas, la humanística y la científica, que marchaban

en direcciones drásticamente opuestas. Escribía en aquel momento Potter: «[...] entonces podríamos construir posiblemente un puente hacia el futuro, construyendo la materia de la bioética como el puente entre las dos culturas. Los valores éticos no se pueden separar de los valores biológicos ». La bioética es un territorio (una simbiótica tercera cultura) aún por madurar en el método fenomenológico, cuando es bastante cierto que los fenomenólogos se han empleado solamente en aquello que el neurofenomenólogo Francisco Varela tildaba de «teoricismo». Como si viéramos un film de diferentes escenas que transcurren de manera no lineal siguiendo el inicio y el final de la vida, Quesada enseña que la bioética jonásiana consiste en una filosofía fenomenológica de la vida humana en sentido propio, que se lleva a cabo en primera persona y, en esta tesitura, académicamente desde la vivencia del organismo humano (la influencia de Spinoza y Whitehead será bien subrayada por Quesada). El fin de todo esto fue discernir nuestra dignidad y, sobre todo, nuestra responsabilidad moral para con los demás organismos vividos, quizás aquellos no tan evolucionados, enfermos o muertos; así como hacia la Tierra, preparando así el paradigma ecológico con décadas de antelación y sin aminorar por consiguiente las características personales.

Francisco Varela reconoció en *El fenómeno de la vida* (Dolmen, Santiago, 2000) la influencia directa de Jonas en su provocativa neurofenomenología, oponiéndose al teoricismo de la vida (por parte de científicos y filósofos arrinconados en sus respectivas jergas y departamentos de facultad), junto con otros colaboradores: «[...] lo que nosotros sugerimos es una transformación de la naturaleza de la reflexión que, de una actividad desencarnada y abstracta, deberá volverse una reflexión encarnada (presente) y abierta a nuevas posibilidades de experiencia» (F. Varela, E. Thompson,

E. Rosch, *La inscription corporelle de l'esprit*, Seuil, Paris, 1993, p. 58). Esto es un rasgo típicamente jonasiano y nos da a entender que la figura del pensador germano de origen judío ha dejado una constelación de seguidores. Además, la judeidad de su pensamiento se hace patente en esta obra en lo concerniente a la defensa de la unidad del yo en su cuerpo, en cuanto que vida inaplazable tan diferente de la brecha ontológica racionalista y el logocentrismo ilustrado que ha caracterizado Habermas.

Por consiguiente, la obra de Francisco Quesada en seis capítulos y un anexo se ocupa de las aportaciones de este filósofo a la bioética: «entre algunas de las contribuciones que Jonas hizo a la bioética como disciplina académica fue crear el primer paradigma bioético desde una perspectiva filosófica» (p. 235). Así pues, creo que uno de los principales merecimientos de esta monografía es que, página tras página, quien la lee se adentra en una bioética que no es sólo una ética especial decalógica, sino en un original pensamiento filosófico *de* la responsabilidad humana de la vida (por parte de lo que somos como vivientes); y no solo *ante* esta; como se suele seguir de la convención objetivadora de la escisión neopositivista que determina la demarcación transhumanística (¡y arriesgadamente transhumana e inhumana!) de las ciencias y tecnologías de la vida. Toda la ética de la responsabilidad de Jonas llega a su mayor expresión en la bioética, la cual desde el paradigma de la complejidad no deja de ser transdisciplinariamente una fenomenología hermenéutica. En *Das Prinzip Verantwortung* (Frankfurt: Insel-Verlag, 1979), el imperativo de la responsabilidad no puede ser encogido en la subjetividad pura kantiana o en las *big data* de la era numérica sino que hay que pensar en una integración de saberes; donde los hallazgos de la biología, la medicina y la biotecnología sean –reflexiva y prácticamente– atendidos en la vida experientia-

da donde cada uno, a partir de su desarrollo más temprano, puede cuidar de la vida propia y de la ajena.

Es por eso que Quesada nos hace notar el rechazo que causó Jonas en los bioeticistas coetáneos que manejaban la vida sin renunciar a una razón instrumental que la lanza a los márgenes de la consideración, sin acceder fenomenológicamente a la propia vida que late en el interior de todo especialista; mucho antes de su profesionalización y desde donde se encuentra la categoría de lo viviente, no como generalización sino como realidad orgánica en el yo viviente del que pretende establecer normas y resaltar valores de la vida que se muestra a los sentidos. El mecanicismo materialista, como contrapuesto a toda finalidad en la naturaleza, no explica la vida en su comportamiento final (a diferencia de Mayr). Hoy crece el interés por la etnobiología (como la etno-etología) que mantiene la importancia del comportamiento social de los animales en contraste con el reduccionismo. Además, la crítica a Jonas por parte del transhumanista Nick Bostrom, que lo consideraba «bioconservador», era del todo injusta; toda vez que nos descubría qué se estaba considerando como conservadurismo para la bioética instrumental. Conservador sería, para el transhumanismo, la negativa a dejar de pensar como vivientes que sufrimos, disfrutamos o nos preocupamos por lo que reflexionamos sobre *nuestra* vida, que es la que en las formas animales y otras especies del ecosistema constituye a los seres que la biología estudia en sus manifestaciones experimentales. La bioética en clave ecológica fue uno de los muchos avances de Jonas, si bien el más sugerente y perdurable a estas alturas es que se quiso dotar de fundamentación racional al qué natural de una bioética cuya normatividad no se desprende de las apreciaciones naturalistas de superficie. En un tautologismo muy característico de Jonas, la vida normativiza la vida. «*In dubio pro vita quia*

semper pro responsabilitate», nos advertirá Quesada (p. 248).

La vida no consiste en algo que puedo o no puedo asumir. Siempre seré responsable de cómo vivo y de todo aquello que haga, precisamente porque vivo y mientras estoy vivo. De mi vida, y de la vida de los otros que proceden en mi unidad orgánica, siempre estoy responsable; cuando quiero desentenderme del otro, como cuando decido hacerme cargo de él. Como bien señalaba Paul Ricoeur de Jonas, y así lo leemos en el libro, «el principio de responsabilidad toma en consideración la vulnerabilidad específica que el actuar humano suscita [...] el lugar de la responsabilidad reside en la fragilidad de la vida» (p. 134). La fragilidad genera responsabilidad y no la destrucción de la misma. Jonas, como más tarde lo perfilará Varela, realizó una filosofía fundamentadora de la unidad biológica básica, expresada en la noción de organismo, comprendido como «la sorpresa ontológica de la naturaleza» (p. 260), donde el orden del ser y del hacer conforman una única dinámica; donde la ontología y la ética biológica confluyen en una ricoeuriana *hermeneia*. En otras palabras, la bioética no se puede desviar de lo que somos orgánicamente, y nuestro ser –evolutivamente humano– se descubre en la vida responsable en y de su finalidad de existir.

Es muy inmediata a Jonas la biología teórica sobre la autopoiesis de los jóvenes harvardianos Humberto Maturana y Francisco Varela, a principios de la década de los 70. Para ellos, el metabolismo, como vida defensora de la propia vida de manera ontológica, la «libertad orgánica» (p. 258) y la autonomía del viviente son normativos a fin de poder dar criterios reflexivos para el diseño de una axiología de valores en el campo bioético. Sin duda, Quesada utiliza su alta capacidad crítica cuando se percata de la poca pragmatidad del pensamiento de Jonas, pero esto se consideraría una ventaja;

si nos damos cuenta del peligro del sobredimensionamiento de la utilidad social, económica (o aun ecológica) a la hora de hacer un discernimiento ético cauteloso del cuidado de la vida. En tiempos de coronavirus, es inaceptable la selección de quienes deben recibir terapias intensivas y extraordinarias (cuando se debe sopesar el pronóstico, la comorbilidad y estado clínico) sólo a partir de la edad o la discapacidad del paciente o, como en el libro se indica, a partir de lo más útil en sentido pragmático para el progreso del cuerpo social colectivo; todo ello pasivizando e instrumentalizando a la persona. Así lo concluye el autor, no sin proporcionar las referencias a la teología judía que apoya Jonas, a través del recurso a un especialista como es el caso de Pommier: «¿No nos arriesga la necesidad del progreso, en detrimento de la dignidad humana y la exigencia pragmática de utilizar los conejillos de Indias humanos, para violar el derecho inviolable de la persona?» (p. 183).

Un aspecto muy relevante del trabajo de Quesada es que estudia uno por uno, en la pléyade intrincada de los escritos de Jonas, los problemas concretos más controvertidos de la bioética (el estatuto del embrión, el aborto, la eugenesia, el trasplante de órganos, la eutanasia, etc.), aunque no lo hace, siendo congruente con el estilo reflexivo del pensador germánico, con una finalidad adoctrinadora y arbitraria. Asimismo, el autor incluye, lo cual se agradece, una bibliografía muy completa sobre el tema principal: primaria, secundaria, complementaria y también general. Aunque no se tenga que estar de acuerdo con todas las opiniones esgrimidas, se puede secundar en el libro una maestría excelente para seleccionar estas fuentes, abrir cuestiones nuevas en la bioética más reciente (como la muerte encefálica), junto con un nada disimulable didactismo que habla magníficamente bien de su autor.

Quisiera terminar esta recensión, que condensa mi lectura personal de Quesada, pensando en aquella frase de Jonas *The Phenomenon of Life* (con la que encabecé mi tesis doctoral, como Francisco Varela lo hizo en su recopilación homónima en castellano): «Sólo la vida puede conocer la vida». En la bioética de Jonas, sólo la vida que se conoce ontológicamente digna en sus límites y re-conoce la misma dignidad de los demás vivientes, puede actuar éticamente bien. Sólo la vida que reconoce su condición paradójicamente frágil y libre en el *telos* de más y mejor vida de los organismos metabólicos hasta constituirse la persona, puede hacerse cargo de los otros organismos frágiles y desarrollar una bioética humanamente responsable (que no humanoide) por unas ciencias humanamente más responsables.

**Teodor Suau Puig, *Un altre món és possible*,
Palma, Lleonard Muntaner**

RICARDO MEJÍA FERNÁNDEZ

En la seva darrera obra, Teodor Suau vol oferir un replantejament, a l'ombra d'un títol que posa en relleu l'actualitat de la utopia, d'allò que el mateix autor anomena «la dimensió crítica i transformadora de la religió en les nostres societats»; per la qual cosa ens trobam amb una publicació on no es vol arribar només com a destinatari a un públic circumscrit a un determinat cos de creences. Es tracta, doncs, d'unes pàgines riques en experiència vital on tothom hi està convidat a dialogar, si de veritat en som capaços de fer-ho amb llibertat d'esperit i anàlisi crítica. Després d'una extensa introducció, l'autor ofereix un recull selecte de textos, de temes diversos, que van des del 1996 al 2018.

D'aquest pròleg podem afirmar que Suau no *ens* fa només sinó que *es* fa una síntesi personal no sols de la fe cristiana sinó de la seva pròpia vivència de la fe, en la qual «pensar el present» (p. 7) és indissociable de «pensar la religió cristiana» (p. 23). L'estructura ternària de l'apologètica clàssica (*demonstratio religiosa, christiana et catholica*) es pot detectar de forma actualitzada en l'estil pedagògic de Suau. A més a més, l'autor ens desvela sense cap mena de reserves quines són les seves fonts: la Sagrada Escriptura, la filosofia escolàstica medieval, la mística lul·liana, l'heretat il·lustrada i moderna, l'*aggiornamento* arran del Concili Vaticà II, així com els diversos corrents sociohistòrics i polítics del Maig francès del 1968; entre d'altres. L'obra de Suau ens pot recordar, com a subtil resposta contemporània, Ernst Jünger, quan escrivia el 1942 a la seva publicació *Sur les falaises de marbre* (Gallimard, Paris, 2005), que som a un «temps de decadència on

s'esborra la forma en què la nostra vida ha d'acomplir-se» (p. 35), sobretot quan fem acopi –al llibre del professor emèrit del CETEM– que la mentida, la violència en nom de la religió, la indignació i el cansament posen en perill la recerca i la posada en acte dels principis i valors que transformen la història des de l'opció cristiana. Tenen prou sentit les propostes de Suau de manera semblant a un Jünger que posava en dubte la utopia, per requerir-la al capdavant, justament perquè quan «caiem de la joia obscura al dolor obscur, [aleshores] el sentiment d'una manca d'infinnit ens fa veure amb molta atracció el futur i el passat» (p. 35).

Conseqüentment, Teodor Suau no és un derrotista sinó que més aviat ens fa una proposta d'alliberament creatiu a partir de l'exercici responsable de la pròpia llibertat intel·ligent i de fe actuant; una llibertat agraciada que ens permet conèixer, estimar i canviar tant la societat del cansament com la religió acomodaticia. La seducció pel poder pot arruïnar que ens posem en marxa vers el nostre alliberament personal i social: «Quan la creu es torna espasa? La resposta és també clara: quan les persones que han fet seva la religió cristiana es deixen fascinar pel poder» (p. 72). La fascinació pel poder fa créixer la insatisfacció, alhora que atura el millorament d'un món i d'una religió sens dubte perfectibles. Emperò i a fi de llançar-nos a la utopia cal haver viscut, tot i que de vegades sigui dolorós, el present estat de les coses. En aquest sentit, de l'obra de Suau com a pensador cristià, podem extreure allò tan cert sobre la utopia que ha expressat Jean-Michel Racault al seu llibre *Nulle part et ses environs*: que la utopia pot ésser qüestionada i activada com a «resposta a una insatisfacció» o, fins i tot, com a «revolta davant la realitat viscuda» (Presses Universitaires de France, Paris, 2003, p. 8).

**Joan Bauzà i Bauzà, *Dietari de canvis*, Palma,
Amidar 4, Leonard Muntaner**

Santiago M. Amer Pol

Ens trobam davant un llibret curt en extensió, però llarg en valor. Mn. Joan Bauzà, en el seu estil característic, ens hi presenta tres grans moments de la seva existència i experiència espirituals.

Certament, no hi ha res sobrer en aquesta obra estructurada en tres parts entorn d'un fet o d'una situació que l'han marcat profundament en la seva biografia.

La comprensió profunda del misteri de l'Encarnació que rebé en un instant de gràcia de la nit de Nadal de 1985 estructura la primera part, amb sucoses reflexions sobre aquest.

En la segona, la més extensa, exposa un ample seguit de pensaments breus amb el denominador comú «d'una [realitat, convicció, concepció] a una altra», que mostren prou bé una autèntica evolució espiritual des del sentit abans apuntat: el Déu amb nosaltres que s'ha abaixat per entrar en la història i salvar-nos des de la nostra pròpia misèria assumida. La superació de tot altre ídol i concepte.

Finalment, la tercera, més breu, però igualment incisiva encara l'etapa de la jubilació com un gran dissabte, a semblança del dissabte sant, dia de l'«esperança contra tota esperança», de l'esperança de Maria.

Agraïm al qui ha exercit el magisteri durant llargs anys al nostre Centre que hagi volgut compartir amb nosaltres aquestes petites joies de la pròpia experiència espiritual, que

segurament faran bé a moltes persones des de la senzillesa i bellesa d'un llenguatge tan ben elaborat com entenedor.